

Életünk

AZ EURÓPAI MAGYAR KATOLIKUSOK LAPJA

VII. évfolyam 9. szám (7. Jahrgang Nr. 9.)

A Z St.Gallen — Erscheint monatlich

1975 szeptember 1.

P.P.
6430 Wettingen 1

Mindszenty bíboros utolsó körlevele

Mindszenty József bíboros, Esztergom érseke és Magyarország hercegprímása, két héttel halála előtt, április 21-én, a venezuelai Caracasból az alábbi körlevelet intézte világszerte szétszórtságban élő, szeretett magyarjaihoz:

Amióta 1971 szeptember 28-án el kellett hagynom nekem is hazámat, azóta kisebb-nagyobb megszakítással járom a világot és keresem az egész földgolyón szétszóródott magyarokat — Torontótól a Fokföldre, San Franciscótól Új Zélandig.

Most eljutottam Dél-Amerikába is. Miért teszem ezt 83 súlyos esztendővel a vállamon?

Azért, mert erre kényszerít a világon legárvább népem szolgálata, amit elváltam akkor, amikor boldogemlékü XII. Pius pápa 1945. szeptember 16-án, hazánk legújabb történelmének talán legnehezebb esztendejében, kinevezett esztergomi érseknek és ezzel Magyarország hercegprímásának is.

Mi a célja ezeknek a látogatásoknak? Az, menekült magyar testvéreim, hogy a számkivetés immáron 30. esztendejében hitet és reményt öntsek a lelkekbe, ha már csüggetegek. Hitet, hogy nem volt hiábavaló eddigi küzdelmetek, ha

hívek maradtok a számkivetésben is apáitok és őseitek szent örökségéhez, amit Szent István király hagyott reánk végrendeletében. És ez a végrendelet így szól: hűség az Úr Istenhez, Krisztushoz, a Nagyasszonyhoz, Egyházatokhoz és magyar hazátokhoz. Szerettem volna mindnyájatokat felkeresni, de a szétszóródottságban lehetetlen mindenkit elérnem. Ezért írom ezt a körlevelet, hogy írott szavam elérje a kisebb magyar csoportokat, sőt az összes magyar családokat is. Arra kérlek, arra figyelmeztetek benneteket írásban, amire kérem élőszóval azokat, akikhez személyesen el tudok jutni: Ha le is szakított nemzetünk életfájáról és messze világrészekbe sodort ez a legnagyobb történelmi vihar, ne váljunk örökre elhalt rügyei-, elszáradt leveleivé ennek az annyira megtépázott magyar életfának.

De mit tehetünk mi — kérdezitek — ebben a nagy idegenségben?

ÖNTUDATOSODJATOK!

Az első, amit meg kell tennetek, az, hogy öntudatosodjatok! Hogy ráeszméljétek, rádöbbenjétek arra, hogy Szent István, Szent László, Szent Erzsébet, Hunyadi János, Rákóczi, Zrínyi és Széchenyi István népe vagytok! Ezért ne haljon el nyelveteken a magyar szó! Ne felejtsetek el szüleitek nyelvét! Ha egyedül vagy, imádkozz legalább este magyarul. Ha olyan szerencsés vagy, hogy magaddal vitted az otthoni imakönyvet, vedd elő és forgasd legalább ünnepnapokon. Írj magyar levelet haza vagy barátaidhoz. Olvass magyar lapot, újságot és könyvet. Magyar házastársak beszéljenek egymással magyarul! És ti, magyar szülők, ne vonjátok el

gyermekeitektől az édes magyar anyanyelvet! Nem hiába kaptátok szüleiteken át a jó Istentől. Kincs az, amit át kell adnotok gyermekeiteknek is! Meg kell tanulni az új haza nyelvét is, tudom, de nagyon szépen megfér együtt őseitek nyelvével. — Ahány nyelv, annyi ember; de az első helyen az anyanyelvnek kell állnia!

Magyar édesanyák, imádkozzatok gyermekitekkel magyarul! Bármilyen fáradtak is vagytok este, csevegjétek velük magyarul, meséljétek és énekeljétek velük magyarul. Édesapák, gondoskodjatok arról, hogy a gyermek megtanulja a magyar betűt is; tanítsátok meg magyarul olvasni. Olvassatok

nekik magyar történelemből, a magyar földről. Alkalmas könyveket most már nagyobb magyar központokból lehet szerezni.

FOGJUNK ÖSSZE!

Találjunk egymásra a szétszórtságban és fogjunk össze, mert nem csak «ősei», de testvérei is vagyunk egymásnak. Ne csak anyagilag segítsük egymást, de lelkiileg, szellemileg is, megmaradni magyarnak. Az, aki magyarságában erős és képzett, segítse azt, aki már ingadozik. Hozza vissza a magyar közösségbe!

Ahol már van 10-15 magyar család, fogjon össze és teremtsen meg a hétvégi magyar iskolát, ha csak 4 vagy 5 magyar gyermekről van is szó, meg kell tenni!

Ha kevesen vagytok ahhoz, hogy önálló magyar istentiszteletet és szentbeszédet követelhetnétek, szervezzétek meg legalább a nagyobb egyházi és nemzeti ünnepeket úgy, hogy kérjétek magyar papot, vagy menjétek szervezeten a nagyobb magyar közösségekbe magyar misére. A nagyobb magyar központokat kértem és mindig kérem arra, hogy segítsenek nektek ebben, hogy nyújtsák ki felétek a segíteni akaró magyar kezet, de a ti felétek nyújtott kezet ragadjátok meg!

Fontos, hogy tudjunk egymásról, ezért le kell fektetni mindenhol — még ott is, ahol nincs külön magyar pap — a magyar katasztert. — Hány magyar család, hány magyar gyermek van a körzetben, mennyi a magányos?

Mennyi mindent kellene és lehetne itt tenni, ha több lenne bennünk a magyar lélek, magyar szív és öntudat!

Ez csak a kezdet, a felrázás, a magyar lélekébresztés! A többi azután jön. Fajtánk bátor, találékony és életrevaló. Miért nem tud az lenni a magyarság vonalán is?

Aldásommal

MINDSZENTY JÓZSEF

Jó

Ha valakire rámondják: te ostoba szamárnak, elszégyenli magát, lesütött szemmel meghátrál az okosak előtt. Ha megcsúnya békának nevezik, nyel egyet s elszomorodik, mert keveset bír Venus vagy Apollo szépségéből. De ha rásütik: ez gonosz valaki, nem teszi zsebre a sértést, halálos ellenséggé lesz.

Alcaponat legvégül mégiscsak kelepcebe csalták s a rendőrséggel való tüzharc közben golyótól találva így morfordérozik: nem értem, miért üldöztek egész életemben, nem voltam rossz ember.

A gonosztevőnek nincs meg a lelki békéje: önmagával áll a legkeményebb viaskodásban. Vitatkozik lelkiismeretével, igazolni szeretné magát: jó ember vagyok.

Mindenkiben megvan a csírája a jónak. A gyilkos miután agyonverte áldozatát, megetette a kanári madarat s úgy hagyta ott a meggyilkolt szobáját.

A teremtéstörténet ismétlődő reifrénje: látta Isten, hogy jó. Az állatban is megvan. A tigris szoptatja kölykeit, a ragadozó-madár a fiókáit. Igaz, csak ösztön. Tudatosan csak az ember nyugszik meg: jót tettem. Vagy fölháborog: rossz voltam. Az ember egyedül erkölcsi lény: felelősnek érzi magát.

Arcunk a legizgékonyabb része a testünknek a kezünk és lábunk után. A külvilággal az arcizmainkkal közöljük magunkat. Ide gerjed a félelem, lebiggyesztett szájunkra a csalódás, vetélkedés. Itt ömlik el a gyönyör, vonaglik föl a fájdalom.

A hal teljesen képtelen kifejezni magát, mert izomapparátusa csak a szája ki és becsukására szolgál. A szalamandra bőrgallérját borzolja föl, a vaddisznó a sörtéjét, a pulyka a tollát és piros lógóját, hogy dühüket fitogtassák. A ló, opasszum, macska, kutya a fülét allarmirozza. Állítólag az embernek is megvannak ezek az izmai, de nem használásuk miatt elcsökevényesedtek. A csimpánznak van a legszélesebb skála-lehetősége kimutatni belső érzelmeit. A szeme és fogai körüli lebernyegeg nagyon finom emációkra is megrezdülnek: izgatottság, méreg, rémület, kontempláció. Csak sírni nem tud, de ha nevet, az pontosan az, amit kíván tenni.

Az ember a rekorder. Hányféle csak a nevetése: Mona Lisa mosolyától a hahotáig. A színészek művészetté fejlesz-

tették a mimikát. Az utánczó megtevesztésig magukra veszik mások vonásait. A karakter sokszor ismételt mozgás ránk merevülése. Külsőnkre van írva a bensőnk, amelyet emberismerők egy-kettőre kihámoznak.

Egyetlen lény, amelyiknek módjában van hazudni a kifejezésével. Csak a gyerek, az egészen kicsike mutatja őszintén, ami a szeme mögött van. Talán, mikor elvesztettük az őszinteséget, attól kezdve tudjuk álarcnak használni az arcot: az álnoksághoz, kelepceinek törbe ejteni, mosolyogva ledöfni. A jónak kigondolt emberbe valamikor betéskelődött a rossz. Sokat propagandázzák, hogy majd a szociális jólétben megjobbodik a polgár. Sajnos, úgy látszik, hogy a szegénységet, még a nyomort is kevesebb kárral viseli el az ember, mint a jólétet. Akinek túl jól megy, hirtelen felcseperedett; elkényesedik, nagyzol, lenéz, könnyen elzüllik. A telehas unalma, a jövőért való küzdés hiánya szüli a fiatalok bűnözők, betörők, randalirozók egyre elviselhetlenebb hordáját.

Az angol-amerikai televízió közvetítette a következő interjút. A Killer, a bérgyilkos magyarázta fejére húzott maszkban, hogyan végzi munkáját: foglalkozásként a megadott áldozatok megölését. Hivatásszerűen pénzért. 20 ezer dollár a vérdíj egy koponyára. 38 esete volt eddig. Ugyancsak jól keres a mesterségével. Nyugodt ördögi hangon beszélt, mintha lelkiismerete már nem volna. A kérdésre, nem indult meg sohasem áldozatai könnyörgésére, cinikusan replikázott: megnyugtathatom önöket, mind kimúltak, mielőtt a földre estek volna. Ide fajulhat, dúvaddá — számító, hideg gonosztevővé a teremtés koronája.

Pesti lakós koromból idézem vissza éjszakai élményemet. A városi házak áthallatszó téglafalain keresztül a szomszéd lakásból szívszorogató hangok szűrődtek át. Hörögve káromkodó férfihang, sikoltozó asszony, jajveszékelő gyereksírás. Kik voltak a boldogtalnok? Már itt a pokolban éltek, mert hiányzott belőlük a jóság. Egymás boldogítása helyett, egymás hóhéraivá lettek.

Vasárnap a városiak zöme morogva ébred, mert a benzindrágaság miatt elmarad a hétfégi kirándulás. Együtt marad a család a közös élet terheivel. Az

öregotthonokba nem dugott aggokkal és betegekkel, akik nyöszörgésükkel zaklatják a máshangolász fiatalokat. A figyelem, szolgálat, tapintat pókhálóslommá avasodott s a legértelmetlenebb dolgok közé tartozik elviselni egymást. Sietve habzsolni az epikureus kéjencségével — hisz az élet oly gyorsan elszalad — s ha az erők impotenssé váltak, az izgatószeretek talán segítenek még valamit. Egyre jobban sóvárogjuk, hogy újból jó lenne, ha valaki meg merné hirdetni újból a jóságot. Papok is politikába, raciológiába, valláspótlékokba gabalyodva megfélemedeznek, hogy az erkölcs apostolai.

Utcáinkon visítóhangú nők torlaszolja el a forgalmat. Nagy táblákon követelik az egyenjogúságot és magzatelhajtást. Jogaik védelmében elveszítik nőiességüket és természetellenes törekvésekbe bicsaklanak. Ideáljuk az élet forrásánál, a méhében gyilkoló asszonyé váz, a gyengédséggel szolgáló élettárs és gyermekeit nevelő édesanya helyett.

Állítólag fényképezni tudják — mindenestre a képeslapok meggyőző fotókkal bizonyítják — hogy a növények is megérzik, ki jó hozzájuk s annak közeledtére mintegy lelkendezve föllobbanók kisugárzásaik. De annak jelenléte, aki tördelve szaggatta ágaikat s leveleiket, elsápasztja és kioltja lobo-gásukat. Lehet, hogy egyszer majd föl-fedezik, hogy a világot összetartó kapocs nem az atomok erejében, hanem a szeretetben gyökerezik. Az biztos, hogy a társadalmakat boldogító mágneserő a jóság. Az ellenkezője: a gyűlölet, bujtogatás, irigység, osztályharc robbanásig feszíti és elviselhetetlenné teszi az együttélést.

Ha valaki tudós, nagy elmeéllel bír, szerencséje lehet. Érvényesülhet. Dehát nem lehet mindenki egyetemi tanár. Szükség van kétkezi munkásokra is, akik végrehajtják a fölitalálásokat. Így kerek a világ, hogy van ez is, meg az is, okos is meg buta is.

A szépség is sok sikernek a forrása. Gyorsan férjhez megy a széplány. Sok kérő közt válogathat, kikosarazhat. Hivatalbani mosolyára soron kívül elintézik lehetetlen ügyeit. A csúnya finomságával hozza be hátrányát. A lópo-fájú színész groteszk fintorával hat. Az a szerencse, hogy van, akinek éppen a rút a szép. Így mindenki megtalálhatja a foltját. Megint csak mondhatjuk: így kerek a világ, hogy vannak benne csinosak és otrombák.

Am a jóság nem alternatív: akarhatom, vagy eldobhatom. Persze, hogy vannak jók, kevésbé jók és rosszak. De mindenki köteles a jóra. A lángész és tompaesú is, a filmcsillag és a maskara is. A szomszédom csúnyasága nem árt nekem, de elviselhetetlen modora kellemlen. Legyen bár bibircsókás az orra, csak a zsebembe ne nyúljon bele. A málészájú se izgat föl, csak ne szemtelenkedjék. A közösségi élet azonban kivétel nélkül valamennyiünket kötelez a jóindulatra és jótettekre az én és a többiek boldogulása miatt. Szeretni és szeretve lenni, a legemberibb kapcsolat az egyedüli, amely képes örömtelivé ragyogtatni az arcokat.

Az igazság papjai a tudósok. Könyvek és kutatásaik között áldoznak az igaznak s tanítják a tudatlanokat. A szépségé a művészek, akik az esztétika síkján fáradoznak. A jóság papjai nem a papok, mint rávágnák a legtöbben, hanem a szentek. A papok a vallások hirdetői. Lehetnek s kellene is, hogy szentek legyenek. Kritikus korunk szemével nézve mennyi balfogást követtek el a történelem folyamán.

Már az Ószövetségben tudatosul a «szeresd felebarátodat». Az Újszövetség kiterjeszti még az ellenségre is. A meghirdetés nem jelenti, hogy minden rendben. Gondoljunk csak csatavesztéseinkre a szeretet mezején. Útkeresztződés: a piros lámpa alatt az autókba bekopogó koldus vigyorogva ránk mered. Hova gondoljuk, míg aprópénzünk között turkálunk.

Valamikor a gyűlöletig vitatkoztunk felekezeti kérdések miatt, elfeledve, hogy a hitnél is fontosabb a jóság. A Jakab levél 2. fejezete vág ide. A «Mennyország kulcsának» papját megdorgálják, hogy merte prédikálni: nem minden ateista kárhozik el. Arra az orvos barátjára gondolt, aki a pestises betegek közt megfertőzve halt meg. A szeretet csúcsa. — Ki tehet ennél nagyobb Jézust utánozva, fölláldozva életét?

Annyi ma is a mellékvágány, fontoskodás, bibelődés, új struktúrák. Nem aszerint kell distingválni, ki a maradi vagy haladó, hanem ki jó és még jobb katolikus. Mindegy, hogy szószékről vagy olvasóállványról halljuk az Igét, szájba vagy tenyérbe osztjuk az Úr testét. Egy a fontos: megfogane benünk a tanítás és megszületik-e belőlünk a jóság.

PROKOP PÉTER

Mgr. Dr. Zágon József

1909 – 1975

Augusztus 15-én, Nagyboldogasszony ünnepén a koradélutáni órákban helyezték örök nyugalomra a magyar emigráció egyik legjelentősebb egyéniségét, Dr. Zágon József prelátest, apostoli protonotáriust az Innsbruck melletti Mutters község idillikus temetőjében. Két érsek, vagy harminc paptestvére, három fivére, muttersi barátai, a helybeli és a magyar emigráció kimagasló személyiségei adták a kíséretet ehhez az úthoz. A kis tiroli falu attraktív fúvószekara adta a hangulati háttérrel finom muzsikájával a nemrég még magas termetű, hófehér hajú éles tekintetű főpap búcsúztatójához.

Zágon József a komárommegyei Agostyán községben született 1909 november 2-án. Középiskolai befejeztével teológiára a Pázmáneumba került, hogy tanulmányait a bécsi egyetemen folytassa (1930-35). 1935 július 14-én szentelte őt több társával együtt a győri egyházmegye szolgálatára püspöke, Dr. Breyer István, a Pázmáneum kápolnájában. Három évi kápláni beosztás után püspöki szertartó, majd irodaigazgató lett. Gazdasági érzéke hamarosan megmutatkozott. A második világháborút követő összeomlás Apor Vilmos püspököt is elsodorta a győri egyházmegye éléről: a romok eltakarítása, az újjáépítés ezer gondja nagy részben a fiatal kancellár vállaira nehezedett. Új püspöke, Dr. Papp Kálmán, kanonokká nevezte ki kiváló, bár alig 33 éves munkatársát. Sok kényes feladat hárult ezekben a súlyos időkben a fiatal papra, míg 1948-ban végül is emigrációba kényszerült.

Rövid bécsi tartózkodás után az Innsbruck mellet (Stubaital) fekvő Mutters községben építette ki főhadiszállását. Az Innsbruckban, a francia megszállóhatalom ęgíse alatt működő szerény magyar középiskolát internátussal bővítette ki, részt vett a magyar emigráció életfeltételeinek előteremtésében. Gazdasági rátermettségének nyomait viselik a Békés-Dallos féle új újszövetségi szentírás kiadása, a Külföldi Magyar Katolikus Akció, és ennek keretében az Anonymus kiadóvállalat (Róma) megalapítása, a Katolikus Szemle évnegyedes folyóirat megteremtése, kis magyar kézimisekönyv, elmélkedési könyvek, stb. kiadása.

Időközben a római Szentszék szélesebb alapon is igénybe veszi szolgálatait. Nemcsak az olaszországi magyarok lelkészi ellátását bízta rá, de az egész magyar emigráció lelki gondozásának ő lesz a Szent-széktől megbízott apostoli vizitátora. A ró-

mai Collegium Hungaricum épületében elhelyezett pápai magyar intézetet ő menti át a jövőbe, a régen vajudó terv, egy római magyar zarándokház (Szent István Ház) létrejötte is az ő kezdeményezésére valósul meg, régi Alma Materének, a bécsi Pázmáneumnak a hatvanas években történt generális restaurálásában is komoly részt vállalt Dr. Zágon József.

Sokoldalú rátermettsége, határozott vállalkozóképesége a Szentszék elismerését mindjobban magára vonja. Nemcsak címeiben nyilvánul ez meg, hanem egyre több, a világegyház kérdéseit érintő feladatot bíznak rá. A volt konzistoriális kongregáció helyébe lépő «püspöki kongregáció» kebelében VI. Pál pápától felállított új szerv: az emigrációban és másképp idegenben élők lelki ellátása bizottságában a Szentatya Mons. Zágon Józsefnek, mint titkárnak kezébe adta az irányítást. (Pontificia Commissio de Spiritualium Migratorum atque Itinerantium Cura). Római otthona a S. Maria Maggiore bazilika lett, amelynek kanonokjaként ismét új feladatok elé került.

Ennyi gond és erőfeszítés még az ő erős szervezetét is megviselte. Három ízben állt ki egy-egy szívinfarktus. 65 éve betöltése után a kongregációban viselt (a világi államok rendjében ez egy minisztériumnak megfelelő szerv) hivatalát letette: nyugalomba vonult. Maradt más vonalon még elég feladata.

Noha hivatalai Rómához kötötték, igazi otthonául mégis mindvégig a tiroli Mutters községet tekintette. Oda vonult ezúttal is vissza kissé hosszabbra tervezett pihenésére. Néhány nap múlva féloldali bémulás érte. Innsbruckba szállították a klinikára. A Szentatya a pápai bizottság elnökét, E. Clarizio érseket küldte betegágyához. A leggondosabb orvosi kezelés sem tudta azonban a folyamatot megakadályozni: 1975 augusztus 12-én a kora reggeli órákban Zágon József elérte földi vándorútjának végső állomását. Ő, aki maga is az emigráció sorsát viselte, akire a világegyház minden önként, vagy kényszerűségből otthonától távol került hívének lelkipásztori gondja bízva volt, eljutott az örök hazába. Ott végleges otthonra talál, számot adhat elhatározásairól, tetteiről. Sok talentumról kell elszámolnia, bízunk benne, kegyes hozzá a Nagy Jutalmazó.

DR. GIANONE EGON

Dialogus a Vatikán és Budapest között

Casaroli legközelebbi munkatársa, Luigi Poggi érsek, utazó nuncius négy napot töltött Budapesten, július 8-12. Eszmecserét folytatott Miklós Imrével, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökével. Találkozott Ijjas kalocsai érsekkel, néhány püspökkel és pappal. Miről folyt a beszélgetés?

A Vatikán és a kommunista kormányok kapcsolatában az utóbbi időben különbséget tesznek a dialógus és a tárgyalás között. Dialógusnak nevezik a közvetlen eszmecserét, melynek folytán mindkét fél néhány problémát felvet és meghallgatja a másik véleményét. Ilyen közvetlen eszmecserét folytatott Poggi érsek Miklós Imrével, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökével. A Vatikán képviselője felvetette a győri püspöki és az esztergomi érseki szék betöltésének kérdését. Miklós Imre a győri probléma elől nem zárkózott el. Értésére adta a vatikáni diplomatának, hogy a kérdés alkalmas időben megoldható. Nyilván arra gondolt, hogy a rendszer hathatós követelésére Győrbe a legutóbbi püspöki illetve apostoli kormányzói kinevezések alkalmával a békepapi mozgalom egyik prominens tagja, Pataki Kornél került. Tehát ennek püspöki kinevezéséhez megyésfőpásztori jogokkal a kormányzat szívesen hozzájárul majd. Más kérdés az esztergomi érseki szék betöltése. Lékai László, jelenlegi apostoli kormányzó, akit a pápa Mindszenty bíboros letételekor állított az érsekség élére, élvezi a Vatikán teljes bizalmát. A rendszernek sem lenne kifogása ellene, de kinevezését halogatja. Mindszenty bíboros halála előtt könnyebben belement volna az érseki szék betöltésébe, mert égetően szüksége volt olyan magyarországi

prímásra, aki Mindszenty bíboros külföldi hatását csökkenthetné. Budapestet aggasztották ugyanis a bíboros külföldi beszédei, sajkókonferenciái, melyekben feltárta a hazai egyházi helyzetet. Őt megcáfolni nem tudták, mert Mindszenty tapasztalatból beszélt.

Volt néhány hónap Mindszenty halála előtt közvetlenül, amikor Budapest belement volna olyan utód kinevezésébe, aki a rendszer iránti lojalitásból hajlandó Mindszenty külföldi nyilatkozatait megcáfolni. Két név forgott közszájon — nem a hazai katolikusok körében — hanem az Állami Egyházügyi Hivatalban: Cserhádi József pécsi megyéspüspöké és Lékai László esztergomi apostoli kormányzóé. A rendszer inkább a pécsi püspököt tartotta szem előtt. Mindszenty bíboros halála után azonban hamarosan kitűnt, hogy Budapestnek nem sürgős az esztergomi szék betöltése.

A rendszer taktikája ugyanis az, hogy az 1964-es részleges megállapodás alkalmával jegyzőkönyvbe vett problémákat, amelyek az állam és egyház viszonyát súlyosan terhelik, belátható időn belül nem oldja meg. Hiszen a megoldás azt jelentené, hogy az Egyháznak több jogot, több mozgási, fejlődési lehetőséget kellene biztosítani. Ez viszont nem célja a kommunizmusnak. A rendszer politikáját az Egyház megfojtása jellemzi. Márpedig ezt a célt sokkal jobban szolgálja, ha megragadnak a tárgyalásokkal a püspöki székek betöltésénél. Ez kifelé jól mutat. Befelé viszont annyira korlátozták már a püspökök munkáját, hogy a rendszer nyugodtan folytathatja és folytatja is a püspöki székek betöltése mellett az Egyház rombolását.

A papok és szü'ők kritikája

Karácsony körül tették közzé a hazai püspökök a templomi hitoktatásra vonatkozó rendezést. Annak idején megírtuk, hogy a komoly eredményként feltüntetett megállapodást a papok és a katolikusok súlyos kritikával illették. A templomi hitoktatás elárulásáról, tönkretételéről beszéltek. A kritika eljutott Rómába is. *A legutóbbi budapesti eszmecseré során Poggi érsek előhozta. Miklós Imre próbálta eredményként feltüntetni az újabb megszorításokat tartalmazó rendezést, de amikor látta, hogy igyekezete nem győzi meg a Vatikán képviselőjét, megígérte, hogy a jövő évben majd visszatérnek a problémára. A Vatikánnak tehát ebben a kérdésben is tapasztalnia kellett, hogy a kompromisszumos püspöki kinevezésekkel a*

magyar katolikusok jogait és az Egyház védelmét nem lehet biztosítani. A hitoktatásra vonatkozó rendezést ugyanis az Állam képviselőivel a püspöki kar megbízottai tárgyalták meg. Habár a hivatalos szöveget olvasva, az embernek feltétlenül az a benyomása, hogy érdembeli tárgyalás ebben az ügyben nem lehetett. Éspedig azért nem, mert a «rendezés» erősen korlátozta a templomi hitoktatást. Beengedi a templomi hitoktatásra az állami ellenőrt. Több évfolyamot egy csoportba von össze, stb. A Vatikán kénytelen belátni, hogy a kompromisszumos püspökökkel a rendszer az Egyház jogainak megnyírbálását is jóváhagyja. Kérdés, hogy ezek után mit tehet a Vatikán? És egyáltalán sor kerül-e a probléma érdembeli

megvitatására, mert amit a rendszer megbízottai informális eszmecseré alkalmával megígérnek, nem biztos, hogy azt napirendre is tűzik, amikor érdembeli tárgyalásokra térnek.

Sajnos, a Vatikán még mindig ragaszkodik a hallgatáshoz. Elfogadja a tárgyalásokról megszerkesztett semmitmondó közös nyilatkozatot. Így például a budapesti eszmecseréről is elfogadta a közös szöveget, mely szerint «a két félt érdeklő kérdésekről beszéltek». Később a budapesti Állami Egyházügyi Hivatal köréből kiszivárgott megjegyzésekből tűnt ki, hogy miről volt szó. Ugyanakkor a vatikáni megbízottak derűlátóan néznek a jövőbe és kiemelik, hogy a megbeszélések k e l l e m e s légkörben folytak.

Ki törődik például azzal, hogy miként zajlott le VI. Pál pápa és Gromyko szovjet külügyminiszter legutóbbi egy óras találkozója? A világ azt hiszi, a két fél valóban beható eszmecserét folytatott a megnevezett problémákról. Holott a tények másról tanúskodnak. A Vatikánból kiszivárgott hírek szerint a Pápa a kihallgatás elején feltárta a szovjet külügyminiszter előtt a Moszkva uralma alatt élő katolikusok helyzetét. Elmondta, hogy Fehéroroszországban évtizedek óta nincs püspök, nincs papi utánpótlás, mert nincs szeminárium. A papok életkora 60 és 94 év között mozog. Ha valahol meghal a plébános, a templomot bezárják vagy elveszik. Ismertette a Balti Államok katolikusainak sorsát stb. Gromyko meghallgatta a Pápa fejtegetéseit, de egyetlen szóval sem válaszolt. Ebben a kérdésben tehát nem jött létre dialógus a Pápa és Gromyko között. Amikor Casaroli 1972-ben Moszkvában szóvá tette ugyanezeket a problémákat, a kormányzat képviselői kijelentették: ez a Szovjetunió belügye. Nem tűri, hogy külső hatalom beavatkozzék belügyeibe. A dialógus tehát itt sem jött létre az egyházi kérdésben. Gromyko eleddig négyszer kereste fel a Pápát a Vatikánban. Minden alkalommal hosszabb beszélgetésre került sor. De az Egyház helyzete a Szovjetunióban semmit sem változott. Mihelyt a Pápa befejezte a Szovjetunióban élő katolikusok sorsának feltárását és Gromyko síri hallgatással viszonzta fejtegetését, a külügyminiszter előhozta a közéleti kérdést, a béke, a leszerelés, a világban pusztító éhínség problémáját. Ezekről valóban eszmecseré folyt a két fél között. A katolikusok azt kérdezik: mit használ az ilyen eszmecseré a Vatikánnak és az Egyháznak?

FÁBIÁN KÁROLY

Az Árpádház törzsökének utolsó virága

Valószínű, igen kevés azoknak a magyaroknak a száma, akik valaha is halottak valamit Boldog Erzsébetről, az Árpádház utolsó egyeneságú leszármazottjáról. De még kevésbé kapnánk választ arra a kérdésre: Mikor élt és hogyan került Svájcba a dicső Árpádok sok szentet kitermelő törzsökének utolsó virága?

Pedig a valóság az, hogy Svájcban, a Winterthur melletti Töss-kolostorban, a szentdomonkosrendi nővérek szerzetházában élt 28 évesen keresztül Boldog Erzsébet, III. Endre utolsó árpádházi királyunk leánya. Itt élt csendben, távol hazájától, mindenről lemondva, a szentség glóriájával tündöklő szent rokonainak, Árpádházi Szent Erzsébetnek és Szent Margitnak nyomdokait követve. Ha a politikai gondolkodás mai rendjét vesszük számításba, akkor neki Magyarország királynőjének kellett volna lennie. Ugyanaz lehetett volna a szere-

pe, mint később Mária Terézia királynőnek, akiben a Habsburgok dinasztiája folytatódott. Erzsébet feladata is az lett volna, hogy benne és általa tovább éljen az Árpád-Ház. Sajnos, a politikai események alakulása úgy hozta magával, hogy Erzsébet messze elkerült hazájától, híres Budavárából, az akkor még jelentéktelen kis Svájcba. Nem földi, hanem égi koronára volt hivatva.

Bár Erzsébet nem szerepel az Egyháztól hivatalosan elismert boldogok sorában, ez nem von le semmit lelki nagyságából. Hogy a kortársak valódi szentet láttak benne, bizonyosság rá az a tény, hogy mind a *Bollandisták* — az ő körülbelül 60 vaskos kötetet kitevő Szentek Életében — mind a Svájcban valamikor élt szentek életét tartalmazó, 1751-ben kiadott *«Helvetia Sancta»* c. mű a boldogok közé sorolják s közlik életrajzát *Elisabeth Stigel* tollából, aki a mi Erzsébetünknek kor- és apácatársa volt a Töss-i zárdában s 1360 körül halt meg.

Hogyan került B. Erzsébet Svájcba?

II. Endre háromszor nősült életében. Első felesége *Meráni Gertrud* volt, a tragikus végű királyné, akitől 5 gyermek született: köztük a szeretet szentje, Szent Erzsébet, IV. Béla király és Kálmán herceg, egy időben Horvátország királya. Második feleségét *Courtenay Jolánnak* hívták. Ebből a frigyből született Jolán hercegnőt Jakab aragóniai király vette feleségül. Ebből a házasságból a második generációban szintén egy szent származott: Portugáliai Szent Erzsébet. Harmadik felesége, *Este-i Beatrix*, I. Aldobrandino Este-i örgrófnak volt a leánya. Ebből a házasságból származott utószülött István, III. Endre atyja. T. i. Este-i Beatrix II. Endre halála után elhagyta Magyarországot, mivel férje első házasságából született fiai nem jó szemmel nézték atyjuk ismétlődő házasságkötéseit. Beatrix fiának, Istvánnak nevelése mellett a magasabb vallási életeszménynek szentelte magát és szentség hírében halt meg. Fia, István egy velencei patricius családból vett feleséget, Morosini Tomasina-t. Az ő házasságukból ugyancsak egy fiú született, aki IV. Kun László (1272-1290) halála után III. Endre néven foglalta el az Árpádok trónját, és pedig úgy, hogy Ladomér esztergomi érsek barátruhában csempésztette be az országba. T. i. egyesek az ő árpádházi származását kétségbe vonták, az ország rendjeinek többsége azonban elismerte őt az Árpád dinasztia sarjának.

IV. Kun László utód nélkül halt meg. Hogy az Árpád-Ház immár 400 éves

törzse új hajtást hozzon, az ország vezetői feleséget kerestek és találtak az új király számára a lengyel Kujáviai Fenenna hercegnő személyében; abban bizakodtak, hogy bennük újjáéled és folytatódik az Árpádok dicső uralkodó háza. Talán öntudatlanul is az a sejtelem irányította őket, hogy az ország népének és ősi uralkodóházának sorsa szorosan kapcsolódik egymáshoz.

A nemzet reménye, sajnos, nem vált be. Csak egy leány született a házasságból 1293 körül, a mi Erzsébetünk. Utána anyja 1295-ben meghalt. Nagy csapás volt ez az országra, mert az új asszony, Habsburg Ágnes, nem ajándékozta meg a nemzetet fiú utóddal. Így III. Endrével az Árpádok férfiága kihalt 1301-ben.

A kis Erzsébet sorsa ezután mostoha anyjának kezébe került. Még atyja életében 1298-ban eljegyezték ugyan II. Vencel cseh király hasonló nevű fiával, aki mint Erzsébet jegyese uralkodott is pár évig (1301-1305) a magyar trónon. De Vencelnek nemsokára távoznia kellett az országból s az eljegyzés felbomlott. Az ide-oda hullámzó trónutódlási bonyodalmakban végül is az Anjou-ház és ennek pártja maradt győztes, mely mögött egész tekintélyével a pápaság állott. Így a kis Erzsébet trónesélyei teljesen illuzórikusakká váltak. Sorsa akkor teljesedett be, amikor Ágnes özvegy királyné atyját, Albertet, meggyilkolták. A tragikus hírre Erzsébet mostohája Svájcba költözött. Magával vitte Erzsébetet is, de még

előzőleg eljegyezte a saját öccsével, Habsburg Henrik herceggel.

A Töss-i zárdában (1310-1338)

Habsburg Ágnes most, miután atyja oly tragikus véget ért, a svájci Königsfeldenben alapított anyjával két kolostort s maga is itt telepedett meg, anélkül, hogy a szerzetesrendbe belépett volna. Mint a B. Erzsébet-legendában olvassuk, Ágnes «kényszerítette» mostohalányát is a zárdai életre. Erzsébet azonban kényszer nélkül is megérett már a magasabb lelki életeszmény követésére. Az európai nagyhatalmat képviselő Árpádok utolsó egyeneságú leszármazottja, mint szegény árva az árvák Atyjánál keresett és talált menedéket.

Mostoha anyja nem avatkozott bele, hova, melyik zárdába lépjen be. Erzsébet választása a Töss-i kolostorra esett, melyet közel száz év előtt, 1233-ban alapítottak. A magyar királyleány ekkor már 16-17 éves lehetett, amikor végleg búcsút mondott ennek a földi siralomvölgynek. Eszményképért nem kellett idegenbe mennie. Szent Erzsébet, nagyatyjának féltestvére, és Szent Margit, IV. Béla leánya mind közeli rokonai voltak. Ezek példája világolt előtte s az ő nyomukon haladva tört a valódi élet-szentség magaslatai felé. Ama 28 év alatt, amit a Töss-i kolostorban eltöltött, a külvilággal alig érintkezett. Habsburg Ágnes parancsára már 15 heti szerzetesi újoncélet után feladták neki a fátyolt s engedelmisséget kellett fogadnia. Talán ez lehetett az oka, hogy Habsburg Henrik, akivel valamikor jegyben volt, meglátogatta a zárdában. Mikor a fátyol alatt megpillantotta, «a harag annyira elragadta — olvassuk Erzsébet életrajzában —, hogy fejről a fátyolt letépte, a földre dobta és lábbal tapodta.» Erzsébet szépsége rabul ejtette és azt a szívességet kérte tőle, hogy menjen vele Ausztriába. A királyleány a tabernákulum előtt térdre borulva Istentől kért és kapott felvilágosítást. A hercegnek azt válaszolta, hogy «nem óhajt vele menni, szegényes életet akar élni Isten rendelése szerint».

Megtörtént egyszer, hogy mostohaanyja meglátogatta. Erzsébet «oly szegényen élt, hogy semmiféle ruhája nem volt az egyetlen össze-vissza foltozott öltönyön kívül, melyet éppen viselt. Ezen megütközve így szólt hozzá: «Nővér, nem szegyenled magadat, hogy a magyar király leánya, egy jogos trónörökös, ily kopottas ruhában jár?»

(Folytatjuk)

VECSEY LAJOS

A Bíboros félt?

A közelmúlt évtizedek történelmi eseményein végigtekintő író, szellemi életünk kiválósága Magyarország hercegprímásának, Mindszenty József bíboros-érseknek az egri székesegyház előtt mondott beszédére is kitért.

«Az esztergomi bíboros — írta kiváló könyvében — olyan személyiség volt az országban, mint régen a pap-fejedelmek: a várakozás elfogódott izgalmában is érezni lehetett, ha ez a pap felemeli a kezét és jelt ad, a fanatikus tömeg megindul, nekimegy a rendőrség karabélyainak, mindent elsöpör. De az érsek nem adott «jelt», nem is adhatott. Megérkezett és a beláthatatlan tömeg letérdepelt. Szólani kezdett — paposan beszélt, a «zengő hegyekről» — magasan a tömeg fölött állott és a sokaság bajosan érthette a főpapi szóvirágokkal megtűzdelt beszéd jelképeit. Amit értettek, hogy félnek és ez az ember velük fél.»

A beszéd egészéből kiemelt két szó úgy hatott, mintha a bíboros valóban szóvirágokkal tűzdelt bombasztokat puffogatott volna. Nem ezt tette, amikor Pannonhalmára, Esztergomra, Egerre, a hit és nemzeti érzelm ősi őrhelyeire utalva, «zengő hegyek»-ről szólt. Lehet, hogy paposan beszélt, de ez természetes annál, aki a magyar katolikus

egyház legfőbb papja volt. Akik hallották, meg is értették. Tudták, miért emlékeztet a török hódoltságra és mit akar hívei tudomására hozni a Kemény Zsigmond regényéből vett idézettel, hogy inkább öltené magára egy pestisben elhalt ember ruháját, mintsem akár csak árnyékába közelítsen is annak, aki az országot leigázta. Ezt mondta s amit mondott, állta is. Félreérthetetlen volt az is, hogy miért példálódzott Deák Ferencsel, aki hasonlóan súlyos időkben, az igazság győzelmébe vetett hittel túrt, várt, de a lelkiismeretével meg nem alkudott, még ha elsodorták, eltiporták volna is közvélemény vagy hatalom. Ezt vallotta és követte Mindszenty is. Túrt, várt és meg nem alkudott.

Nem talált süket fülekre. Jelképeit addig is értették és Egerbe épp azért tódult százezernyi magyar, hogy hallhassa, amit egyedül a bíboros nem fél kimondani. Az államvezetők, politikusok gyáva hódolattal ünnepelték az országot eltipró véreskezű hódítót és olyan magyar is akadt, a kisgazdapárt államelnökké választott vezére, aki vállalta a hóhéri szerepet, hogy Moszkva parancsát követve, megtagadja a kegyelmet és kivégzőosztag elé állíttasson olyan igaz magyart, mint Bárdossy László.

Mindszenty bíboros helytállt

Mindszenty bíboros helytállt rendíthetetlenül, vértanúságra készen. Ezért néztek fel rá intését várva a magyar milliók, ezért térdeltek előtte a százezrek, ezért bámulta csodálattól dermedten, visszafojtott lélegzettel a világ.

A nagy íróban mégis a megfélemlített ember benyomását keltette. 1972-ben megjelent könyvében írt erről, amikor Mindszenty a lelki meg testi gyötrelmek kálváriájának valamennyi állomását bejárta már és teljesítette mindazt, amire székfoglaló beszédében kötelezte magát. A szabad világban élt már a pápa óhajából. Ha félt volna és felhagy a szentek állhatatosságával követett magatartásával, mentesülhetett volna az elhurcoltatástól, megkínóztatástól, megaláztatástól és az életfogytiglani elítéltetéstől. Érseki székétől sem kellett volna megválnia.

Az író még Budapesten élt és még ott értesülhetett a sikertelen próbálkozásról, amellyel Szegfű Gyula, Kodály Zoltán, Cavallier József akarta meggyőzni Esztergom érsekét arról, hogy súlyos következményeket idézhet elő, életbiztonságát is veszélyeztetheti, ha kitarthatatlansága mellett. Az ér-

vek hatástalanok voltak. A primás nem hátrált meg. Szembe nézett a fenyegető veszedelmekkel s a disszidálás lehetőségét is elutasította. Mindez nem arra vall, hogy valaha is félt. Sem egri beszédének elmondásakor, sem azóta.

Az író mégis azt írta, hogy félt. Azután sem cáfolta meg tévedését, amikor megjelent már a bíboros vallomásaival a bizonyítékok hatalmas gyűjteménye. Mindenkit elkápráztatott a megtört testű aggastyán tüneményes teljesítménye, amint a nemzet apostolaként járta be óceánokon túlig a magyar diaszpórát, megtartani hitükben és magyarságukban a hontalanságba vetődött magyarokat.

Átéléseinek példája is bizonyítja, hogy sem detánt, sem egyezkedő megállapodás nem eredményezhet szilárd békét a kommunizmussal, amely mitsem ad fel létesülésének továbbra is nyíltan hirdetett céljából és bolsevizálni akarja az egész világot. Nem is tehet mást. Ha feláldozná eredeti célját, önmaga vállaná be fölöslegességét, olyan ítéletet hozva, amellyel megszüntetné létét.

Az író, aki történelmünk közelmúlt

eseményeit érdekesen és tanulságosan összegezte, nem szól a bíborosról mondhatók lényegéről. Elnyomott önmagában egy érzést. Azt, amely a pápák római bazilikájában, Michelangelo Pietája előtt, a Miatyánkot mondatta el vele, azzal az óhajjal, hogy bár mondanak el mások is, mert «rajtunk nem segíthet más, csak a szeretet». 1956 nov. 25-én, a Szabad Európa Rádióban felolvasott és «Imá»-nak nevezett előadásában vallotta ezt. Életében először úgy érezte, hogy a kegyelem van vele. «Mert kimondtam, amit egész életemben gyáva voltam kimondani». Amit írt, igaz volt. A szeretet is, amely eltöltötte. A hazáért mondott fohász valóban isteni kegyelem volt. Sugallat, amelyet nem hallott meg, amikor Mindszentyről emlékezett könyvében.

VI. Pál pápa mély megrendüléssel mondta, hogy Mindszenty halálával fénysugár aludt ki az egyház életében. Ezzel, ha előbb tévedett is, dicsfényvel vont be annak emlékét, akit érseki székétől ő mentett fel. Azt a bíborost, aki XII. Piustól kapta valamennyi rangját s az ő szellemében vívta harcát az átokkal sújtott kommunizmus ellen. Olyan átokkal, amely az együttműködésre is kiterjedt és amelynek hatálya még nem szűnt meg Mindszenty felmentésekor.

Nem helytálló az a vélemény, hogy csak azután lehet kijelölni Mindszenty helyét a történelemben, ha már elsimultak az ellentétek. A történelem sem hozhat olyan ítéletet, amely hatálytalaníthatja kortársai ítéletét. Megdönthetetlen e végítélet s az ellen hasztalan igyekezet a történetíráshoz fellebbezni.

«Kereszény dolog oda állani, ahol leghevesebb a harc» — mondta XI. Pius pápa a Quadragesimo anno-ban.

Mindszenty ezt tette. Primásként és a kommunista rémtetteket dokumentáló írásával. Akit ez év május 15-én fogadott magába a magyar emlékekkel szentelt máriazelli templom Szent László kápolnájának sírkamrája, egész életében ott volt, ahol leghevesebben folyt a harc. Nem szószéki hangzatossággal, hanem önfeláldozó cselekedetekkel hitéért és a magyar lét függetlenségéért.

A társadalmi rend megújulásáról 1931 május 15-én kibocsátott körlevelében a következőket is mondta XI. Pius: «Jól jegyezze meg mindenki, hogy az erkölcsi és kultúrszocializmus elődje a liberalizmus, örököse pedig a bolsevizmus.»

Jóslat volt ez, amely Magyarországon a kommunista hatalom-átvétellel és Mindszenty hercegprímás bebörtönzésével teljesült be.

Azt is mondta a pápa, hogy a társadalom szociális megújulását keresztény szellemű lelki megújulásának kell

A BÍBOROS FÉLT?

megelőznie. Ezért a megújulásért harcolt Mindszenty, de a megújulás nem következhetett be. A szocialista Malasits még 1925-ben, amikor képviselői mandátumát vette át a győri polgármesterek díszes fogadjában, a következő kijelentéssel tette:

— Be akarom bizonyítani, hogy lehet valaki szocialista és jó hazafi, lehet valaki szocialista és jó polgár, lehet valaki szocialista és hű fia egyháznak.

Lehet, hogy Malasits valóban így érzett, de maga a párt, amelyet a törvényhozásban képviselt, mindvégig — legalább is Magyarországon — szemben állott az evangéliumi ígét szolgáló egyházzal. Mindazzal, amit így határozott meg ugyancsak XI. Pius: «Minden az Istenhez, a teremtett termelőerő, első és végső céljához irányul. Az Istenen kívül minden csak eszköz, amit úgy kell használni, hogy segítse a végső cél elérését.»

Hova távolodott ettől a világ? Ki követi élete egészével a célt, amelyet XI. Pius kijelölt?

Az emberrablások, merényletek, polgárháborúk, papi részvétellel támogatott terror, hatalommá növekvő anarchia, nukleáris fegyverkezések világkatasztrófával fenyegető korszakában.

SZITNYAI ZOLTÁN

BURG KASTL.

Az iskolaév befejezésével búcsút kell vennünk *Fekete Sándorné* — Livia néni — tanárnőtől, aki már Passauban ott állt a Magyar Gimnázium bölcsőjénél és végigkísérte lelkiismeretes és eredményes tanító és nevelő munkával Lindenbergben és Bauschlotton keresztül egészen Kastl-ig. A magyarság, a magyar nyelv és a magyar lányok és ifjak iránti meleg szeretetével, keresztény életszemléletből fakadó egyéniségével, a magyar irodalom, a magyar nemzeti értékek közvetítésével, valamint a magyarságtudat ápolásával és elmélyítésével lényeges része volt az intézet alapvető jellege alakításában és fejlődésében. Majdnem három évtizedes, áldozatos és különösen a kezdet éveiben nagy erőfeszítést követelő munkájáért, amelyet nehéz és szegényes anyagi körülmények között kifejtett a magyarságért, mély hálánkat, elismerésünket és tiszteletünket fejezzük ki. Az ő és a többi «passaui» tanár és nevelő idealizmusa, amely oly mostoha viszonyok között vetette meg a mai Magyar Gimnázium alapjait, kísérje és irányítsa a jelen és jövő tanárait a magyar ifjúságért kifejtendő nevelő és oktató munkájukban.

DR. RADICS JÁNOS

Hatszáz emigráns magyar Rómában

Hatszáz magyar sereglett össze imádós lélekkel az Örök Városban, hogy méltó befejezést nyerjen az az öt évig tartó ünnepségsorozat, melyet az ezeréves magyar kereszténység és Szent István honalapító királyunk emlékének szenteltünk.

A zarándoklat ünnepségeit a Római Szent István Házban nyitották meg. A rendezőség köszöntötte a sok száz egybegyűlt vendéget. Szent István király tiszteletére rendezett rövid ájtatosság után a ház kertjében találkozhattak terített aszalok mellett régi barátok és köthettek új ismeretségeket bácskai magyarok Svédországból jött zöldnyakendős cserkészekkel s a mindig jókedvű müncheniekkel. Természetesen érkeztek magyar zarándokok Kanadából, Belgiumból s Európa valamennyi országából.

Augusztus 17-én este a S. Maria Maggiore Bazilikában gyülekeztek a magyar zarándokok, ahová a Szent Kapun át vonultak be. *Mgr. Dr. Kada Lajos* címzetes érsek, kosztarikai nuncius 28 magyar lelkéssel koncelebrált ünnepélyes szentmisét, mely alatt a neves író, *Mgr. Dr. Nyisztor Zoltán* mondott a Magyarok Nagyasszonyáról magával ragadó szentbeszédet.

Augusztus 18-án a másik nagy bazilikában, a Szent Péter Bazilikában folytatódott délelőtt a szentévi ünnepségek. Itt *Mgr. Dr. Magyary Gyula* misézett szintén 28 magyar lelkéssel. A szentbeszédet *Bóday Jenő* jezsuita atya mondotta, akinek sok érdeme volt abban, hogy a szentévi magyar zarándoklat fényesen sikerült. Szentmise végén a Confessionál felcsendült magyarul a *Pápai Himnusz*. A hatalmas templomban lelkesen szállt a magyar ének: Tartsd meg Isten Szentatyánkat... Felejthetetlen élmény ez ott, ahol «Róma szíve dobog».

A Lateráni Bazilikában és Egyetemen az ünnepségek másnap korán reggel nyolckor kezdődtek. A magyar csoport körmenetileg, énekekkel az ajkán a Szent Kapun vonult be ebbe a főbazilikába is. A pápai oltárnál fél kilenckor kezdődött a koncelebrációs szentmise, melyet a Szentatya római vikáriusa, *Ugo Poletti* bíboros vezetett, *Mgr. Dr. László István* burgenlandi püspök és ausztriai magyar vizitátorral és *Mgr. Kada Lajos* c. érsekkel együtt. A Szent István király tiszteletére és pártfogásáért bemutatott szentmisén ezúttal 38 magyar emigráns lelkész is résztvett. A nagy történelmi felkészültséggel készült szentbeszédet *Mgr. Dr. Tóth K. János* lateráni kánonok tartotta.

A szentmise végén a zarándokok megkoszorúzták a bazilikában lévő magyar emlékművet, majd az egyetem dísztermébe vonultak egy gyönyörű, 1900-ban készült magyar selyem-zászló alatt. A színvonalas műsor közben mondotta el nagyhatású ünnepi beszédét *Mgr. Dr. Kőzi Horváth József*, akit a termet zsúfolásig megtöltő lelkes közönség többször is megszakított fergeteges tapsal.

A negyedik főbazilikában a magyar zarándokok augusztus 20-án délelőtt végezték szentévi ájtatosságaikat. A Szt. Pál Bazilikába Szent István és Szent Imre ereklyéivel vonultak be. A pápai oltárnál 32 magyar lelkéssel a szentmisét *Mgr. Dr. Csertő Sándor* mutatta be. Homiliát *P. Salamon László* kapucinus atya, római magyar lelkész mondott.

A pápai kihallgatás

Augusztus 20-án délután a pápai kihallgatás — a Szent Péter téren összegyűlt több mint ötvenezer zarándok között — a magyar szentévi zarándoklat csúcspontját jelentette.

A Szentatya, amikor elvonult a magyar zászló közelében, nagy szeretettel integetett a magyarok felé. A kihallgatás során pedig a következő kedves és emlékeztető szavakkal fordult a menekült magyar zarándokokhoz:

«Most néhány olyan csoportot kell köszöntenünk, amelyek nem olaszok, hanem olyanok, akiknek a nyelvén sajnos nem tudunk szólni. Valahogy azért megértenek bennünket. Jelen van itt 500 zarándok a magyar emigránsok köréből. Nézzétek csak, hogyan lobogtatják a zászlójukat! Kedves gyermekeink, szívből megáldunk titeket, megáldjuk hazátokat, megáldjuk hagyományaitokat, Szent István és Szent Imre nevében és mindazoknak a szenteknek nevében, akiket az Egyháznak adtatok. Legyetek hűségesek történelmi hivatástokhoz, hisz történelmeket keresztény történelem!

Legyetek hűségesek mindenkor, abban a profán életben is, amelyet mind egyiteknek élnie kell! Legyetek igazán hűségesek! Emlékszem, hogy hallottam egy beszédet, amikor sok-sok évvel ezelőtt Magyarországon voltam. Nemzetetek egy képviselője (meg is tudnám nevezni) nagyon szép beszédet tartott és azt mondotta: Magyarország a keresztény Európa bástyája; a magyarok a katolikus Európa védelme. Legyetek azok ti is!»

Ne szakadjunk el az Egyháztól. Semmi sem erősebb mint az Egyház. Szentatyánk kívánsága szerint szívünk ügyének tartjuk a kiengesztelődést és a megújulást. (H. B. L.)

Jelentés a Magyar Gimnázium életéről

Az iskolaévet 338 diákkal kezdtük és 315-tel fejeztük be. Évközben 33 diák távozott el a legkülönbözőbb okokból, amelyeket csak a mi emigrációs iskolánk ismerhet, és 10 lépett be, mint vendéghallgató, azzal a céllal, hogy minél előbb bekapcsolódjék a megfelelő osztály tananyagába. Ha megfontoljuk még az évek óta ismétlődő körülményt, hogy az 5. osztályba felvett diákokon kívül majdnem ugyanannyit vettünk fel a 6-11. osztályba, akkor nyilvánvaló az a rendkívüli nevelői és tanítói feladat, amelyet az 1974/75-ös iskolaév tűzött ki tanárainknak és nevelőinknek egyaránt. A sok ország sokféle iskolatípusából jött, és a legkülönbözőbb tanulmányi felkészültséggel és feltételekkel rendelkező növendékek, a magyar nyelvnek hiányos vagy gyakran kezdetleges ismerete, diákjaink sok esetben nehéz családi körülményei és világnézeti különbözősége, az okok és szempontok sokrétűsége, amelyek a szabad világ minden részéből hozzánk vezetik a magyar ifjúságot, — mindezek olyan tényezők, amelyek elválaszthatatlanok a Magyar Gimnázium rendeltetésétől és célkitűzésétől.

E különleges helyzet, az egészen különleges feladatok tömegével, nagyfokú idealizmust, alkalmazkodó képességet és végtelen türelmet tételez fel tanár és diák részéről egyaránt, ugyanakkor feltétlen és mindenekelőtt megkövetel egy határozott keretet, amely a tanítói és nevelő munka nehézségének arányában a rendet, fegyelmet és kötelességteljesítést nemcsak előmozdítja, hanem bizonyos fokig már eleve biztosítja. Ez a keret, amelyet intézetünkben már maguktól eléggé meglazítják a különleges helyzetünkkel adott, és az eredményes munkát gyakran megnehezítő körülmények, nem engedhet — és nem bír el — semmiféle «lazítási reformot», még kísérletek végzése céljából sem. — Hány esetben tapasztaltuk az elmúlt évtized folyamán, hogy egy ún. reformkísérlet egy lavinát indított el, és olyan áldatlan helyzetet teremtett, amelyért senki nem akarta és nem tudta utólag a felelősséget vállalni. — Intézetünk csak így tud eleget tenni megbízatásának és így képes arra, hogy a keresztény és magyar szellemben való nevelés mellett, eredményesen vezesse a gondjaira bízott lányokat és fiúkat a középiskola befejezéséhez, az érettségi vizsgához.

A hagyományos pünkösdi ballagó-ünnepségre és érettségi találkozóra az idén is sok szülő és régi diákunk érkezett. 22 ballagó diák vonult osztályról osztályra énekekkel búcsúzva az «Alma Mater»-től, amely sok éven keresztül nemcsak tanulóhelyük, hanem a szó legszorosabb értelmében otthonuk is volt. Az igazgató a következő szavakkal zárta búcsúztató beszédét: «Most, amikor egy kis csoport ismét elhagyja intézetünket, — velük együtt eddig

485 érettségiző diák került ki a Magyar Gimnáziumból — hogy az érettségi bizonyítvány és az anyyra várt szabadság és felelősség birtokában ki-ki saját maga irányításával folytassa életútját: szívből kívánjuk, hogy legyen erejük és kitartásuk mindannak a megvalósításához, ami most, mint egy jövő boldog élet terve és ideálja, bennük szunnyad». — *Dr. Maurer* úr, az Iskolabizottság kuratoriumának elnöke, aki a ballagókhoz csatlakozott, és velük vonult végig a tanteremben, meghatódva és könnyes szemmel mondta: «Noch nie in meinem Leben habe ich an solch einer schönen und ergreifenden Abschiedsfeier teilgenommen».

A pünkösdi délutánján tartott szülői értekezleten több internátusi és iskolai kérdés megbeszélése után az a javaslat hangzott el, hogy intézetünk vegye fel a megboldogult hercegprímás úr iránti hálából és tiszteletből a «Mindszenty József Magyar Gimnázium» nevet. A szülők szinte egyhangúlag elfogadták és magukévá tették ezt a gondolatot, mégis olyan irányban történt a döntés, hogy az összes szülőket meg kell kérdezni írásban, és tájékoztatni annak eredményéről a Magyar Iskolabizottságot, amely a végső döntésre illetékes.

A pünkösdi ünnepély további lefolyását így írja le egy növendékünk: «A hagyományos esti kulturális műsor bemondója előrebocsátotta, hogy az előadás valami újat, eddig nem ismert módon fog a közönség elé vetíteni a magyar gimnázium kulturális tevékenységéből. Az énekkarnak és iskolánk zenekarának művészi bevezetője után a színpadon diákok jelentek meg. Szintársulatunk «Sors, nyiss nekem tért» címmel Petőfi társadalmi és ebben gyökerező forradalmi líráját mutatta be azzal a lelkesedéssel, amely a modern magyar ifjúság lendületéből, hazafiaságából fakad. Ezután színes népi táncbemutató következett. A másnap lakadó hangulata még egy nem várt, gimnáziumunkban eddig egyedülálló, diákversenyt hozott. Bencze Mária érettségiző növendék, szeretete és hálája jeléül néhány régebben végzett diákkal művészi fokú koncertet adott.»

A gimnáziumok felső tagozatának az ún. «Kollegstube» bevezetésével történő átalakítása — ezzel kapcsolatban külön ismertetőt hozunk az évkönyvben — még égetőbbé tette fájó pontunkat: az intézet kiépítését és bővítését, amely már évekkal ezelőtt szükségnek bizonyult a párhuzamos osztályok létesítésére, most meg kellene valósítanunk. Már három éve elkészült egy új épület terve, amelynek költségei évről évre oly iszonyúan emelkedtek, hogy végül is fel kellett adnunk. Május elején — éppen Mindszenty hercegprímás úr halála napján — a Legfelső Állami Építészeti Hivatal ülésén

kedvező fordulat következett be, amennyiben *Simm* miniszteri tanácsos úr, ki iskolánkat jól ismeri tavalyi egész napi látogatásából, kilátásba helyezte a tervezett épületnek a Bajor Állam lényeges hozzájárulásával történő felépítését. Biztosított minket arról, hogy ennek érdekében mindent el fog követni az illetékes pénzügyi hivatalnál. Orvendetes tény, hogy német hatóságok és jelentős helyet betöltő német urak ennyire szívügyékké tették a Magyar Gimnázium sorsát, fejlődését, jövőjét, és olyan bizalommal viseltetnek irányunkban, hogy megszegyenítik sok honfitársunk gyakran csak kritikát gyakorló és ellenszenves megnyilvánulásokban mutatkozó magatartását.

Ugyanezt a jóindulatot élvezzük az ambergi bajor Állami Építészeti Hivatal vezetője, *Bammeler* igazgató és *Reindl* mérnök urak részéről, akik az elmúlt évben is folytatták az épület korszerűsítését, belső átépítését, amely még sok évet igényel. Ezúttal is szeretnénk köszönetet mondani az Építészeti Hivatal volt vezetőjének, *Maier* igazgató urnak. Kezdetből — 1957-től — fogva a legnagyobb segítőkészséggel szorgalmazta és vezette az öreg épületnek gimnáziummá történő átépítését, — és amennyiben lehetséges volt — karbantartását és lakhatóbbá tételét.

Köszönettel tartozunk *Dr. Rummel* úrnak, aki az Állami Pénzügyi Hivatal igazgatója, és mint ilyen a «Hausherr» (házigazda) szerepét tölti be, és minden ügyünket legnagyobb készséggel felkarolja. Úgyszintén *Mosner* polgármester urat is a legmélyebb hála illeti, akinek támogatására és megértő barátságára mindig számíthatunk.

Végül is, de nem utolsó sorban, hálával és köszönettel tartozunk a kedves szülők őszinte támogatásáért, amelyet évről évre tapasztalunk és élvezünk. Az intézetbe és a tanári karba vetett bizalmuknak és reményüknek igyekszünk eleget tenni. Nagyon örülünk az őszinte együttműködésnek és a kölcsönös megértésnek a sok probléma és a rengeteg nehézség megbeszélésénél és megoldásánál, amelyre az egész iskolaév folyamán a szombat-vasárnaponként tett szülői látogatások alkalmából kerül sor. Szívből köszönjük honfitársainknak a világ minden részéről állandóan érkező adományokat, amelyek arról tanúskodnak, hogy a szabad Nyugaton élő magyar emigráció teljes mértékben magáénak tudja ezt az egyedülálló intézményt, amely továbbra is a menekült magyarság nemzeti élniakarása szülte támogatásától várja és várhatja fennmaradását és megmaradását a magyarság és a magyar nemzeti értékek további szolgálata céljából.

DR. RADICS JÁNOS
igazgató

Mariazelli látogatás

Május 15.-én helyezték Mindszenty József bíboros hercegprímásunk kihűlt testét nyugvóhelyére Mariazell kegytemplomának Szent László-kápolnájában. Végrendeletében Ő maga jelölte ki ideiglenes temetkezési helyéül a magyar múlt emlékeit őrző templomot, melynek szép középtornyát a 14. században Nagy Lajos királyunk építtette és ő adományozta a templom kincstárában őrzött, 14. századi olasz mester által festett Madonna-képet is. Mai formáját a rézlapokkal fedett, monumentális méretű templom a 17. század végén kapta, a kor barokk stílusában.

Belsejében a baloldali kápolnák egyike a Szt. László-kápolna, gazdag plasztikájú kiképzéssel, barokk stílusban. Dongaboltozatú mennyezetét dús aranyszínezésű, részben figurális, részben ornamentális stukkódísz teszi ünnepélyesen pompázóvá, összhangban a jobbról lévő vörösmárvány oltárral, melynek középfülkéjében áll Szent László királyunknak páncélos ezüstsobra. Az oltárral szemben lévő falon hasonló kiképzésű vörösmárvány emlékmű áll, rajta Szelepcsényi György hercegprímásnak a feszület előtt térdelő szobrával. Mögötte rejtőzik a majdnem három évszázada ott nyugvó Primás sírja, aki Morvaországban halt meg, de saját rendelkezésére ide hozták földi maradványait. A középső falon, az ablak alatt, nagyméretű négyzetes márványtáblára vésett felirat hirdeti az 1685-ben elhunyt Szelepcsényi Primás emlékét.

Mindszenty hercegprímás nyugvóhelyét a kápolna talaján egyszerű márványlap fedi, rajta örökméccsel és mindig friss virágok tömegével. Ideiglenesen a Hercegprímás nagyított színes fényképe ékesíti a márványlapot, de rövidesen elkészül a márványlapra véendő végleges sírfelirat, latin, magyar és német nyelven.

Háromszáz év előtti elődje után ide tért meg Biborosunk, a Szt. László-oltár előtti beton-sírboltba, mely fölött, kezében csatabárdal, szent királyunk ezüst szobra öröklik. Mély értelmű szimbólum ez: a csatamezők szent hőse idegen földön is a Hit és az Igazság meg nem alkuvó hősét védelmezi fegyverével.

Kétszárnyú ajtóval ellátott díszes vasrács választja el a kápolnát a templom főhajójától. Külsőjén nagyméretű színes fényképek függenek, melyeken Primásunk temetésének néhány jelene látható. Ott kapott helyet a sírhoz zárandokló hívek tájékoztatására szolgáló ideiglenes kartonlap is, ezzel a felirattal:

GRABSTÄTTE VON KARDINAL
JOSEF MINDSZENTY
FÜRSTPRIMAS VON UNGARN,
ERZBISCHOF VON ESZTERGOM
VERSTORBEN 6. 5. 75 IN WIEN,
BEGRABEN AM 15. 5. 75 IN MARIAZELL

Erre a feliratra szükség is van, mert mindennap reggeltől estig áramlik a minden nemzetbeli zárandokok tömege a magyar bíboros síremlékéhez. Öreg, fiatalok, fehérek, színesek, katolikusok, protestánsok állnak meg hosszabb-rövidebb időre a sír előtt és helyezik rá megilletődve virágaikat, csendes ima kíséretében.

Mi hozza őket oda? Mit jelent számukra a Mindszenty-név? Miért hoznak égő gyertyát és virágcsokrot a magyar főpap puritán egyszerűségű sírkövére? Erre a kérdésre tőlük maguktól akarom választ kapni.

Megszólítottam egy jólöltözött középkorú házaspárt és megkérdeztem: ismeritek-e Mindszenty József nevét halála előtt is. A férfi tört németességgel azonnal élénk igennel felelt kérdésemre és hozzátette, hogy ők hollandusok és protestánsok, de már évek óta nagy tisztelői Primásunknak, mint az Igazság legbátrabb hirdetőjének. Az Ő emléke iránti hódolat hozta őket Mariazellbe.

Majd háromtagú társasághoz fordultam fenti kérdéssel. A társaság egyik tagja, rokonszenves megjelenésű fiatal férfi, láthatólag szívesen és részletesen válaszolt érdeklődésemre. Nemcsak pontosan ismerte Biborosunk sorsát és munkásságának világjelentőségét, hanem bírálatot mondott a Vatikánról is, amiért Primásunkat megfosztották rangjától. Hangsúlyozta, hogy a katolikus hívek nagy többsége nevében beszél és hozzátette még, hogy a Primással sohasem találkozott, de érzésben teljesen azonosult Vele és a lelki kapocs nem szűnt meg a Primás halála után sem. Amikor kölcsönösen bemutatkoztunk egymásnak, tudtam meg, hogy a fiatal férfi svájci katolikus pap, aki két hozzátartozójával zárandokolt el a sírhoz.

Ezután turistaöltözetű nyugatnémet fiatalokat szólítottam meg. Kérdésemre szinte sértődötten válaszolták, hogy nemcsak ismerik a magyar bíboros nevét, de olvassák Memoár-könyvét is, sőt nyugatnémetországi útja során látták és hallották beszédjét is.

Ugyanígy nyilatkozott egy kis osztrák turistacsoport is. Mert legnagyobb számban természetesen ausztriai zárandokok jöttek a kápolnába, a falvak népe színes népviseletben, gyermekeikkel-unokáikkal, áhítatosan imádkozva. Tö-

lük nem volt mit kérdeznem, tudtam, hogy ismerik és tisztelik Primásunk nevét.

A következő házaspár, akit megkérdeztem, nem tudott németül. A déli típusú, kreolképzű férfi angolul közölte, hogy ők csak spanyolul és angolul beszélnek. Angolra fordítottam hát a szót, aminek ők láthatólag megörültek és a férfi rögtön el is mondta, hogy ők Mexicoból Texasba költözött amerikaiak és buzgó katolikusok. Primásunknak — mint hangsúlyozták — mélyeséges tisztelői és Mariazellbe is főleg azért jöttek, hogy leróják kegyeletüket a sírjánál. A Vatikánról ők is kemény szavakat mondtak, sőt, nagy csodálkozásomra, tudták azt is, hogy a Primás kirakatperében az ítélethozatal huszonötödik évfordulóján, 1974 február 5-én tették közhírré az esztergomi érseki szék megüresedéséről szóló rendeletet, mellyel Primásunkat minden egyházi jogkörétől megfosztották.

A hullámmozó sokaságban egy indiai férfi is megjelent nemzeti öltözetű feleségével, kinek homlokán ott virított a kasztját jelző piros petty. Nem állhatam meg, hogy meg ne szólítsam őket angolul. Feltettem a kérdést és nyomban választ is kaptam rá, még pedig az egyetlen negatív választ. A calcuttai hindu házaspár ugyanis sohasem hallotta Biborosunk nevét, csak a sírfelirat olvasásakor szereztek róla tudomást. Nem botrányoztam meg, hiszen én sem tudom a calcuttai hindu főpap nevét... A házaspárt nem az áhítat, hanem az alpesi táj szépsége hozta Mariazellbe.

Végül két fiatalembert szólítottam meg, természetesen németül. «Hát persze, hogy ismerjük Primásunk nevét!» — válaszolta kérdésemre mosolyogva magyarul az egyik. «Hiszen azért vagyunk itt!» — mondta a másik, meggyűjtve és elhelyezve gyertyáját a sír köláján. További kérdésre nem volt szükség, jólesett találkoznom a fiatal honfitársakkal, annál inkább is, mert otthonról jött turisták voltak, akik hatósági tilalom, sőt fenyegetés ellenére zárandokoltak el Primásunk sírjához.

Nem folytattam a villám-interjúkat, bár láttam négereket és keletázsiaiakat is a kápolnához jövők sorában. A fent felsoroltak, akiket — teljesen ötletszerűen — megszólítottam, egy kivételével tisztában voltak Mindszenty József nevének világjelentőségével és hódolattal hajoltak meg a magyar hercegprímás emberi nagysága előtt.

Ezzel a minden igaz magyar lelkét betöltő, jólesően büszke érzéssel búcsúztam el a Szent László-kápolna néma síremlékének holtában is szeretett lakójától és a romantikus Mariazelltől.

BÍRÓ BÉLA

Gyöngyszemek irodalmunkból

Endrődi Sándor:

A MAGYAROK NAGYASSZONYÁHOZ

Gyászba borult egek,
Háborgó tengerek
Csillaga, Mária!
Hozzád fohászkodunk,
Feléd sóhajtozunk,
Szeplőtlen Szűzanya!

Süvöltő felhők közt
Nyugodtan tündökölsz,
Tiszta, szép csillagunk,
Míg hazánk hajóját
Viharok csapkodják,
S hozzád sír jajsavunk.

Boldogasszony Anyánk,
Mennyei pátrónánk,
Légy velünk, légy velünk!
Sok kiáltásunkra
Siess oltalmunkra!
Ha nem jössz, elveszünk!

Nagy szíved fényével,
Lelked békéjével
Hajolj a viharra!
Égi trónusodból,
Csillagos lakodból
Tekints a magyarra!

Viharon, véssen át
Ime, felzúg hozzád
Nyomorunk jajszava:
Segítsd meg nemzeted,
Háborgó tengerek
Csillaga, Mária!

Mindnyájan ismerjük, leginkább a templomból, ezt a szép, régiesen zengő Mária-éneket, illő hogy egyszer szó essék a költőjéről is.

Endrődi Sándor (1850 - 1920) a katolikus Dunántúlon, Veszprémben látta meg a napvilágot épp 125 évvel ezelőtt. Érdekes, színes egyéniség volt, emberi és költői magatartásán mérve is egy kései romantikus. Ifjan, mint szenvedélyes vitorlázó, hét esztendő «bolyongott» a Balatonon, amelynek hullámain az ő jachtja szántotta elsőnek. Sokat járt külföldön, nagy utazásokat téve az Északi-tengeren csakúgy, mint Szicíliában. Berliini és lipcsei tanulmányok után Pesten előbb jogot tanult, végül azonban a bölcsészetre iratkozott. Kolozsvárott, utána Nagyváradon tanárkodott, itt vette feleségül 1882-ben Écsy Antóniát. Családi életét sorozatos csapások dúlták szét: néhány év alatt három kisgyermekük halt meg, s nem sokkal utóbb, 1889-ben fiatal feleségét temette.

Első verseskönyve, a «Tücsökdalok» 25 éves korában jelent meg, a jórészt csöndes, vagy inkább bensőséges lírai dalocskákra hamar felfigyelt a közönség. Későbbi verseiben, jelesül szerelmi lírájában egyre áradóbb, több az érzelmesség, sorait zaklatott szenvedély és elégikus fájdalom járja át. «Visszavárlak» c. híres költeménye, ez a halott feleséget visszahívó, megidéző, holdfényvel és temetői borzongással teli rapszódia volt évtizedeken át a legtöbbet szavalt magyar vers.

A millenniumot követő évben, 1897-ben adja ki a «Kuruc dalok»-at s ezzel érkezik költői hírnevének s pályájának

delelőjére. Ezekbe a dalokba (közülük a «Gyöngye violának» a legismertebb) a régi kuruc költészet szóképeit, hagyományos motívumait szőtte, egyike-másika a régiek csupán átköltése vagy aktualizálása. Ezekkel a «stilizált» kuruc dalokkal iskolát teremtett, többek közt Ady is innen kapta kurucos verseihez az indítást.

Endrődi sokirányú egyéb munkásságát: műfordításait, remek utirajzait, karcolatait, irodalmi tanulmányait mellőzve, említsük meg, hogy a «Magyarország lelkes ifjúságának» ajánlott «A magyar költészet kincsháza» (1895) hosszú időn át a legnépszerűbb költői antológiánk.

A századfordulón, 1901-ben megjelent «Isten felé» c. verseskönyve lírájának új, vallásos korszakát nyitja meg, ettől kezdve a vallásos témák csak sűrűsödnek a későbbi kötetekben (Tarlóvirágok, Őszi harmat után).

Amit a kuruc dalokról fentebb mondtunk, lényegében csak ismételtük az itt közölt verssel kapcsolatban is. Egészen nyilvánvaló, hogy a költemény régi magyar századok Mária-költészetének gondolati és stiláris elemeiből épült anélkül, hogy utáncolat lenne. Endrődi mesteri módon tudja ötvözni a régit az újjal, s míg egyfelől ódon himnuszok hangjait halljuk kizengeni verséből, ugyanakkor egy modern költő előkelően hajlékony, gazdag nyelvezte gyönyörködött. Szín pompás, mozgalmas költői képei, jelzői: a *gyászba borult egek*, a *háborgó tengerek*, a *süvöltő felhőkön tündöklő csillag*, a *fényes szívvel viharra lehajló Szűzanya* Maulpertsch sugárzó freskóit juttatják

eszembe. Meg azt is, hogy a nagy barokk festőnek Padányi Biró Márton adott megbízást a sümegi freskók készítésére, az a veszprémi püspök, akinek életrajzíróját s a püspöki stallumban is majdani utódját Mindszenty néven jegyzi fel a történetírás; nos, Mindszenty bíborosnak a legkedveltebb Mária-éneke annyi szép közül éppen az Endrődié lett. S Endrődi, mint tudjuk, történetesen Veszprém szülöttje. Nem véletlen hát, hogy a müncheni dómban a Mindszenty-émlékmisének áldozás alatt a kastli gimnázium kórusa ezt a Mária-éneket énekelte. Megindultan hallgattuk valamennyi strófáját.

SZAMOSI JÓZSEF

MAGYAR GYERMEKTÁBOR

A hollandiai Broekhuizen-ben 15-ik alkalommal tartottak magyar iskolatáborot. A hollandiai és belgiumi magyar gyermekek létszáma meghaladta az eddigi összes tábor létszámát. 160 (6-16 éves korú) gyermek vett részt a táboron. Dél előtt magyar nyelvtannal, irodalommal, népünk történelmével, földrajzával és néprajzával foglalkoztak, délután kirándulást, fürdést, sportot úztek; este magyar nóták, népitáncok emelték a tábor hangulatát. A mintegy 20 főnyi felnőtt kíséret részben az oktatásban, részben a konyhai munkában járult hozzá a tábor sikeréhez. (Kitűnő magyar konyha volt.) Nagysikerű volt a szülői nap, vasárnap júl. 6-án. (D. A.)

† MIKSZÁTH ANTAL

1975 május 8.

Úgy távozott tőlünk, amint köztünk élt: csendes, szerényen — barátai is csak véletlenül értesültek, mikor súlyos fej-operáción esett keresztül néhány hónappal ezelőtt. A közismert Larousse Lexikon cég tudományos osztályának munkatársa volt. Szigorú tárgyilagossága tiszta békés szellemmel párosult, elmélyült hitben. A Katolikus Magyar Egyetemi Mozgalom párizsi csoportja kiváló támogatóját veszítette el benne. Mély részvétünket fejezzük ki özvegy hitvesének. Értesültünk, haza szállítottja elhunyt férje hamvait. (Cr.-Ch. I.)

† vitéz BÁNKY ANTAL

vitéz Bánky Antal v. miniszteri főtanácsos és a hontalanságban működő Vitézi Rend tb. törzskapitánya 80. életévében Deggendorfban elhunyt. A deggendorfi temetőben helyezték nyugalomra, ahol hátramaradottjai, özvegye és leánya élnek. Vitéz rendtársai nevében Dr. vitéz Szy Géza helyezte el a Rend koszorúját.

Az élet könyvéből

A KERESZTSÉG SZENTSÉGÉBEN
RÉSZESULTEK

Ausztriában:

Patarica János, P. Ottó és Toldi Erzsébet fia, 1975 júl. 17-én, Bécsben

Franciaországban:

Bieliczky Margit, Lyon

Rauk József, Lyon

Vermes Stefan, Lyon

Domonkos Miklós, Echirolles

Németországban:

Albert Tamás Richard, Albert Lajos és Scholz Ágnes fia, 1975 április 27-én, Münchenben

Kocet Frédi, K. János és Bencik Irén fia, 1975 máj. 31-én, Mannheimben

Diera Péter Roland, Diera Péter és Barkóczy Judit fia, 1975 jún. 24-én, Münchenben

Tamás Richard Gábor, Tamás Endre és Márton Etel fia, 1975 május 28-án, Karlsfeld/Münchenben

Pintér Attila Julius Stephan, P. István és Mártonffy Erzsébet fia, 1975 aug. 10. Münchenben

Mahly Simone Margit, Mahly Péter és Husagh Aranka leánya, 1975 aug. 8., Münchenben

Kováts Karoline, K. Attila és Dr. Kamen Katalin leánya, 1975 aug. 10-én, Münchenben

Szabó Angéla, Sz. László és Hubjik Vera leánya, 1974 november 24-én, Augsburgban

Kothenc Klaudia, K. Mihály és Tóth Piroska leánya, 1975 január 19-én Augsburgban

Fái Nándor, F. Mihály és Német Amália fia, 1975 júl. 6-án, Augsburgban

Helyesbítés: F. évi május havi (5.) számunkban közöltük a németországi kereszteltek között Timár Márkust, aki 1975 febr. 18-án nem Münchenben, hanem Hannover-ben keresztelkedett.

Svájcban:

Nagy Erik Attila, N. József és Teréz fia, 1975 május 17-én, Renens (VD)

de Szy-Tarrisse Julie Babinkó Nicolette de Sz.-T. és Enikő leánya, 1975 jún. 22. Genfben

de Szy-Tarrisse François Géza Lorenzo, de Szy-T. és Enikő fia, 1975 jún. 22-én, Genfben

Ujváry Katalin Mária, Ujvári Géza és Katalin leánya, 1975 júl. 6-án, Genfben
Csánk Géza Pál Elemér, Dr. Cs. István és Olga Mária fia, 1975 július 6-án, Lausanne-ban

ELSŐALDOZÓK

Lucsánszky Ferenc és Jeannette, 1975 június 8-án, Echirollesban

Perrin György és Bernadette, P. Max és Szabó Éva gyermekei, 1975 jún. 1-én, Lyonban

EGYHÁZI HÁZASSÁGOT KOTOTTEK

Franciaországban:

Benkő Jean-Pierre és Franceschini Sylvia, Echirolles

Tamási István és Illés Éva, Bourgoin-Jallieu

Németországban:

Kürthy Gábor és Strahberger Christa, 1975 júl. 18-án, Hutthurm-ban

Svájcban:

Mayer Rudolf és Brändlin Corinne, 1975 május 10-én, Lausanne-ban

Bognár István és Teleki Gizella, 1975 jún. 27-én, Monthey-ban (VS)

ARANYLAKODALOM

Turjay József és Neje 1975 márciusában tartották aranylakodalmukat Böblingenben (Stinbeis Str. 1.).

AZ OROK HAZÁBA TÁVOZTAK

Belgiumban:

Fehér Amália, 1975 január

Szakács Rozália, 1975 március

Cziglányi Jenő, 1975 március

Ivánkó Ferenc, 1975 május

Dr. Szerdahelyi László, 1975 május

Franciaországban:

Dömötör Julianna, 88 éves, Nimes

Légrádi István, 70 éves, St Didier-s-Chalaronne

Nyese Ferenc, 48 éves, Bourg-de-Péage

Farkas Lászlóné, Echirolles

Pruscher Lajos marista testvér, 77 éves,

Varennes-s-Allier

Fischer Ferdinánd marista testvér, 77 é.

Varennes-s-Allier

Németországban:

Teleky Gyula, 58 éves, 1975 ápr. 24-én,

Heidelbergben

Dénes, szül. Zahner Mária, 88 éves,

1975 jún. 1-én, Freiburgban

Dr. Csöndes Lászlóné szül. Massáth

Margit, 86 éves, 1975 márc. 2-án, halt

meg Clevelandban és 1975 ápr. 26-án

Starnberg/Gut Riedben temették el

Grieger Margit, 79 éves, 1975 máj. 26.,

Hannoverben

Dr. Tóth István állatorvos, 1975 június

24-én, Monheimben

Verbowszky Menyhért, 83 é., aug. 10.

Kölnben

Svájcban:

Bogyó Sarolta, 82 éves, 1975 ápr. 24-én,

Lausanne-ban

Bauer József, 45 é. 1975 máj. 6., Genfben

Kovács Áron, 21 éves, 1975 máj. 16-án,

St.Gallenban

Mme Lukács Teréz, 90 éves, 1975 jún. 3.

Le Mont Pélerin (VD)

Renard lyoni bíboros magyar gyermekeket bérált székvárosában

BÉRMÁLKOZÓK

1975 jún. 1-én Lyon-ban:

Bacsó János — Bacsó Béla — Bárdos Miklós — Bárdos Regina — Bárdos Sylvia — Bencsik Gábor — Bencsik Anna — Bieliczky Péter — Bieliczky Teréz — Farkas Judith — Hiba Pascal, Hiba Philippe — Hiba Patrik — Isó Géza — Holzeisen Zoltán — Magyar Károly — Magyar László — Molnár Ildikó — Papp Károly — Rauk Margit

1975 jún. 14-én Grenoble-ban:

Berek Christian — Berek Henrik — Farkas János — Gyomlai István — Gyomlai Imre — Gyomlai Péter — Losó László — Losó Attila — Losó Miklós — Samassa Jean-Pierre — Priquel Olivér — Priquel Xavier — Szűcs Dániel — Berek Katalin Biczó — Farkas Teréz — Farkas Edit — Losó Erika — Lucsánszky Jeannette — Samassa Eszter — Somogyi Katalin — Szűcs Anna

1975 jún. 21-én Bourgoin-Jallieu-ben

Elekes István — Felker Sándor — Kiss István — Kovács Gellért — Vincze Zoltán — Vincze Pál — Zsombok József — Zsombok Ferenc — Felker Julianna — Felker Magdolna — Felker Katalin — Kiss Magdolna — Kovács Beatrice — Mouleraud-Zsombok Tünde — Pánics Éva — Vincze Erzsébet — Zsombok Marianna

Dr. Kada Lajos püspökké szentelése

Július 20-án este 6 órakor díszruhás rendőrök álltak Róma egyik legszebb tere, a Piazza Navona közelében, a S. Maria dell'Anima templom bejáratánál. Biborosok, püspökök, diplomaták, papok, szerzetesnővérek, ünneplőbe öltözött emberek igyekeztek a templomba, ahol ez-alkalommal szentelték püspökké honfitársunkat, Dr. Kada Lajost, akit VI. Pál pápa június 23-án nevezett ki püspökké, Tibica-i c. érsekké és Costarica-i apostoli nunciussá.

A szép templomot — amely egyébként a németek nemzeti temploma Rómában — egészen megtöltötték az ünneplő hívek. Jelen volt Seper és Mozzoni bíboros, több más érsek és püspök (köztük a diplomáciai tevékenységéről már jól ismert Msgr. Casaroli) és a vatikáni hivatalok számos más munkatársa. Ugyancsak jelen volt a szentelendő püspök édesanyja, a Rómában élő magyar papok, szerzetesnők, továbbá számos Olaszországban élő magyar.

A szentelő püspök Jean Villot bíboros-államtitkár volt, a társszentelő püspökök pedig Giovanni Benelli vatikáni h.államtitkár és Corrado Bafile, a Szent-szék volt németországi követe, aki mellett az új püspök, Dr. Kada Lajos is működött a bonni nunciaturán.

Az ünnepélyes mise énekeit a jelenlévő magyarok énekelték, természetesen magyar nyelven. Magyarul olvasták fel a Szentleckét is, és a szentelési szertartás folyamán magyarul is kérték Isten kegyelmét az új püspök számára a «Jöjj Szentlélek Úristen...» éneklésével. A szentelő Villot bíboros is kiemelte beszédében a főltszentelendő magyar származását.

Dr. Kada Lajos ugyanis Budapesten született 1924-ben. Középiskolai tanulmányait a Zrinyi Miklós reál gimnáziumban végezte, teológiai tanulmányait pedig az esztergomi szemináriumban, a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem teológiai fakultásán, végül a római Gergely egyetemen, ahol megszerezte a teológiai doktorátust. Egy ideig mint magyar menekültek lelkipásztora működött, és Msgr. Zágón Józsefnek, a külföldön élő magyarok akkori apostoli vizitátorának titkáráként. Közben megszerezte a kánonjogi doktorátust is, és elvégezte a Pápai Diplomáciai Akadémiát. A vatikáni diplomácia szolgálatában dolgozott először a vatikáni államtitkárságon, majd Pakisztánban, Skandináviában, a bonni és a buenos-airesi nunciaturán. 1971 óta a Cor Unum pápai segélyszerv altitkára, és mint ilyent érte a püspöki, ill. c. érseki kinevezés.

Az egész magyarság örömmel veszi tudomásul, hogy honfitársunkat, egy magyar papot ért a magas kiténtetés. Bizunk abban, hogy egyházunk javára és a magyar nép becsületére fogja végezni azt a munkát, amelyre az Apostoli Szentzsék bizalma rendelte, és amelyre az egyházi rend szentsége legmagasabb fokának, a püspökségnek szentségi kegyelmén kívül alkalmassá teszi őt magas képzettsége, közvetlen, megnyerő egyénisége és rendkívüli nyelvtudása. Szívből kívánjuk, hogy Isten áldása legyen életén és főpásztori tevékenységén!

P. SALAMON Z. LÁSZLÓ OFMCap

Visszhang

Bátyk Mária «Az ajándék» c. közleményére

Eddig csak befelé hullattam könnyeimet, de e kis cikk olvasásakor már kifelé is szabad folyást engedtem és a foszlós kalácsot remegő kezekkel szelő ezüsthajú nagymamával sirtam én is keservesen. Mert az ő problémája az én problémám és sok százezer nagymamáé szerte a nagyvilágban, ahol az új generáció már nem érti s nem beszél az édes anyanyelvét.

Fájó, szívet marcangoló probléma ez, különösen a nagymamák világában, akik sokszor csak hosszú-hosszú évek múlva ölelhetik szívére a kis unokát, aki csodálkozó szemekkel néz a nagymamára, s aki ezekből a csodálkozó szemekből érzi meg, hogy a gyermek nem érti, mit beszél a nagymama. «A

nagymama agyában rémitő gondolatok kergetőztek. Istenem, mi lesz. De talán még nem késő. Talán még lehetne tenni valamit».

Igen lehetne tenni valamit! És kell tenni valamit! De nemcsak valamit, hanem sokat. Elsősorban az édesanyákhoz kellene gyakrabban apellálni egyszerű kissebb, máskor nagyobb írásokban, felhívni figyelmüket, hogy az ő kezükbe van letéve a kulcsa ennek a problémának. Ahol az édesanyáknak a haza és az édes anyanyelv iránti szeretete erős, mindent megpróbál, hogy gyermeke anyanyelvét el ne felejtse, s igyekszik már az unokát is a magyar szóra szoktatni. «Sok a munka, nincs idő magyarul tanítani»... mondja az édesanya. Ha a gyermek állandóan hall-

ja a magyar szót, nem szükséges a tanítás, tanítani az iskolában kell, az édesanya mellett a fülével sajátítja el az anya-nyelvét. Persze könnyű mondani, de nehéz a kivitelezés, különösen ott, ahol az egyik a házastársak közül idegennyelvű, itt már nem beszélnek állandóan magyarul, s így az unoka már bizony csak botladozva, vagy egyáltalán nem tanulja meg az anyanyelvét.

Jómagam is így voltam. Gyermekeim 7 éves volt, mikor Svájcba kerültem, de tőlem soha egy német szót nem hallott, következetesen csak magyarul beszéltem vele, még akkor is, ha ő németül felelt vissza, amíg végre is észrevette, hogy nincs pardon és így beszél is mind a mai napig szépen és ír is magyarul. Hogy mennyire igaz az a megállapításom, hogy a gyermek fülével sajátítja el a nyelvet, mutatja a példa: Férjemmel beszéljük az eszperantó nyelvet (nemzetközi segédnyelv) s mellettünk a gyermek ezt is elsajátította, pedig nem «tanítottuk» rá.

Persze ahol a fiatalok nem laknak együtt az öregekkel, mégha a nagyszülők állandóan magyarul beszélnek is, nehezebb a helyzet. Mert csak nagy ritkán látják egymást, de ha együtt laknak, az édesanya legfőbb, legszentebb kötelessége, hogy állandó magyar beszédjével az unokát is ránevelje a magyar beszédre.

Állítom, hogy ahol az édesanyákban erős a haza és az anyanyelv iránti szeretet, ott lehet «tenni valamit», mint ahogy az ezüsthajú nagymama ezt szeretné. Hiába sikerült nekem s hiába büszkélkedem, hogy az én gyermekeim szépen beszél magyarul, az én unokám sem tud magyarul beszélni, mert az édesapja svájci és nem lakunk egy városban s az unokámat csak nagy ritkán látom.

Mindig csak ezt az érvet hallom, minnek magyarul tanulni, hisz úgyse látja hasznát. «Soha nem tudod, mikor veszed hasznát annak, amit tanulsz». És közelmúltban legékezebb példa volt erre a mondásra, húsvét után haza repültek Budapestre és a gyermek nem tudott az unokatestvéreivel beszélni. — Édesanyák, magyar édesanyák, szeressétek jobban az édes anyanyelveteket, ne legyetek közönyösek. Tudom, sok a munka, de a sok munkának meglesz a jutalma: ragyogó szemű, édes kis unokák nem néznek majd a nagymamára értetlenül, mintha az hottentottául beszélne hozzájuk.

Az hiszem kívánságommal nem egyedül állok a nagyvilágban. Édesanyák, vessétek szívetekbe e néhány sort, amíg tényleg nem késő. Ezt kéri tőletek

KUNDERNÉ MÁTÉFFY ILONA

A csodálatos sziget Erzsébet királyné nyomában Korfu szigetén

Korfu a 39. és 40. szélességi fok között, Nyugatgörögország és a Joni tenger legészakibb és «legzöldebb» szigete. Kelet felé Izmir és Ankara, nyugat felé Valencia magasságában fekszik. Északi része két és fél kilométernyire van az albán tengerparttól, a «másik világtól», melynek házait tiszta időben szabad szemmel is ki lehet kémlelni. Érdekes, hogy ez a lehetőség is sok turistát vonz.

Autóval vagy vonattal Brindisiig, ill. Igumenitsaig kell utazni, onnan komphajó szállítja az utasokat a szigetre.

Mi egy AUA DC 9 géppel másfél óra alatt értünk Korfuba. A repülőgép észak felől jövet megkerüli az egész szigetet, hogy dél felől biztonságosan letehesse nagy testét a kissé szűkre szabott repülőtérré.

✱

Korfu történelme rendkívül mozgalmas. A rómaiak száz évig uralták, Bizánc 800 éven át tartotta megszállva. Epirus despotájának uralmát az angolok váltják fel, majd négyszáz évig Velence uralkodik. De nyomukat hagyták rajta a franciák is.

A város utcáin és sikátoraiban barangolva azt gondoljuk, valahol Délolaszország földjén járunk. A vár falán lévő velencei szárnyas oroszlán, a vasrácsos balkonok és ablakok Velence befolyására utalnak, míg egyes templomai Bizánc uralmát idézik emlékezetünkbe. A főtér, az ún. Spianada árkaos házai, zsalugáterei láttán a párizsi rue de Rivoli-n képzeljük magunkat, míg a tér közepén a zöld krikett-gyep angol emlék.

A hatszáz négyzetkilométer nagyságú Korfu keleti partja a sűrűn lakott része a szigetnek. A nyugati part sziklás, hegyvidékes, kevés településsel. Ennek a sziklás partnak romantikáját és szépségét a svájci Gauer szállodacsoport fedezte fel. Ötszáz- és hatszáz-ágyas, ún. bungalow-szállásokat épített és épít még a hegyoldalba. A hegy oldalába épített sikló szállítja a vendégeket a tengerparti strandra. A sikló éjjel-nappal üzemben van, automatikus, kb. 15 személy befogadóképességű. A legmagasabb hegy ezen a parton a 900 méter magas Pantokrator. Csúcsáról csodálatos kilátás nyílik az Adria és Joni tengerre, — tiszta időben még Ithaka sziget körvonalait is ki lehet venni.

A sziget legnagyobb varázsa kristálytiszta tengervize és számos fürdésre csábító öble, valamint az egész szigetet

borító négy millió, ezüstszínű olajja, melyek közül sok hétszáz évnél is idősebb. Ezek az olajfák védettek, kivágásuk engedélyhez kötött. Az évi olivajtermés tizenötezer tonna. Egy kilogramm előállításához 4 kg oliva szükséges. A sötétzöld, égnek meredő ciprusok, a házak tornácán virágzó oleander és más délszaki növény este, ha lement a nap bódító illatot terjesztenek.

A szigetet még nem hálózzák be az autóstrádák, a benzinkutak és a benzint hirdető oszlopok. Autó is viszonylag kevés van, a lakosság fő közlekedési eszköze a ló és a szamár.

Korfu egyik látványossága az ún. egérsziget, a Pontikonissi. Vakító fehérre meszelt kicsi temploma a legromantikusabb Isten házának egyike. Sötét, égbenyúló ciprusait — úgy mondják —, Böcklin örökítette meg híres «Holtak szigete» c. festményével, holott, állítólag, Böcklin sohasem járt Korfu szigeten.

✱

A várostól délre kb. tíz-tizenkét kilométer távolságra fekszik az Achilleion nevű kis palota, melyet Erzsébet királyné építtetett 1893-ban. Fiának 1897-ben bekövekezett tragikus halála óta, a királyné itt kereste és találta meg a magányt. Ide vonult vissza pihenni, ide menekült az udvar és környezetének intrikái elől. A házat kedvenc mitológiai hőséne nevére, Achilleszre keresztelte. Ezen a néven szerepel is úgy a térképeken mint az utazási könyvekben és prospektusokon. A kastélyt övező kis parkban is a görög mitológia hőseinek szobrai állanak. Erzsébet királyné halála után a kis kastélyt II. Vilmos német császár vette meg. Heine szobrát, aki szerinte «felforgató zsidó forradalmár» volt, kitelepítette, helyébe a királyné szobrát emeltette. A szobor feltűnően hasonlít az egykori Erzsébet szoborra a budapesti Petőfi téren. Vilmos császár is itt pihente ki az uralkodás fáradalmait, itt töltötte szabadságát 1914-ig az első világháború kitöréséig. Őt hamar elfelejtették itt, de Erzsébet királyné emléke tovább él, az ő nemes alakjára szívesen emlékeznek. Öreg asszonyok szeretik mesélni, hogy viharos éjszakákon fekete gyászfátyolos alakját vélik látni elsuhanni a ciprusok közt. Az épület neoklasszikus stílusban épült s mint ilyen kissé idegenül hat a délszaki környezetben. Az épületet 1962-ben Richtofen báró alakíttatta át és első emeletén játékkaszinót rendezett be, ahol

esténként tökeerős turisták hódolnak a bakkara és rulettnek. A földszinti kis múzeumban van még néhány berendezési- és emléktárgy. Otllakók mesélik azonban, hogy az épületet változatos történelme folyamán többször kirabolták, az ott lévő tárgyak jórésze tehát nem eredeti.

✱

A sziget egy másik látványossága a görög királyi nyaraló-kastély a «Mon repos» nevű parkban. A kastélyt azonban, esetleges politikai tüntetések elkerülése végett zárva tartják. Utolsó lakója, Konstantin király Rómában él száműzetésben, ott várja visszatérésének lehetőségét. Ebben azonban nem bízik senki.

Aki a lakossággal keres érintkezést, nyelvi nehézségek ellenére megállapíthatja, hogy a görögök rendkívül vendégszeretőek, nyíltszívűek és becsületesek. Lopás, vagy idegenek félrevezetése ritkaság számba megy, ha egyáltalán előfordul.

A vidék egyik kulinális specialitása a paradicsom, uborka, oliva és juhsajt-ból összeállított «görög saláta», amelyet friss kenyérrel esznek egy pohárka Retzina borral fűszerezve. Az egyik kávéillatú tavernában egyszer egy ilyen saláta elfogyasztása után török kávéért kértem. A pincér, aki tudott egy keveset olaszul, nagyon udvariasan és kedvesen kioktatott, hogy «görög kávé» kérjek, ne törököt, — nem szívesen emlékeznek a török megszállásra, még a kávénál sem.

A sziget minden pontjához kényelmesen autóbusszal lehet eljutni, mondhatnám fillérekért, ha arra gondolok, hogy Bécsben egy átszállójegy 8 Schilling.

Szép, tiszta időben, korán reggel emelkedett a gép a magasba. Egy ideig az ablakon át még láttam a sziget körvonalait, az öblökben himbálódzó kis vitorlásokat, az albán partot, a «másik világot», — aztán a kék ég összeolvadt a tenger azúrjával. Nemsokára felhőkben repültünk. Alig fogyasztottuk el a reggelit, már be kellett kapcsolni biztonsági övünket. A hangszóróban felcsendült egy Strauss valcer, kiszálltunk a ködös schwechati repülőtéren. Egy álom véget ért és helyt adott a megszokott mindennapnak.

WIMPFEN IVÁN

Nyugatnémetország 5 ezer katolikus könyvtárában 22 ezer könyvtáros dolgozik. A könyvtárak kötetszáma 11,2 millió, a kikölcsonzések száma pedig évente meghaladja a 15,6 millió kötetet.

Késsel és pisztollyal

Klara Scheerer Düsseldorfban tetten ért két 11 és 13 éves gyereket, amikor éppen ki akarták rabolni házacskáját. A két ifjú rabló azonban még csak nem is gondolt menekülésre, hanem megtámadta az idős asszonyt és számos készsúrással meggyilkolta. Zsákmányuk száz márka volt.

Ugyancsak augusztus elején az egyik mannheimi korcsmában két családapának kellett meghalnia 5 márka kártyanyereség miatt. Partnerük «becsületében» érezte magát sértve az elszenvedett veszteség miatt, hazament lakására, magához vette pisztolyát és visszatérve a korcsmába a söntésnél álló két társát minden gondolkodás nélkül lepuffantotta. Ennyit ér az emberi élet manapság.

Mindezt csak példának hoztuk fel a napisajtó hírei közül. Kettőt a sok közül. A sok szörnyűség közül, amely mind különbözik egymástól, de mégis megegyezik abban, hogy ma már a legkevesebb ok is elegendő, hogy az ember bicskát nyisson, pisztolyt rántsön és hidegvérrel kioltsa a másik életét. A hógolyó és lavina törvénye szerint.

Hogy mi ennek az oka? Hol s mikor követtük el a hibát, amely a lavina törvénye szerint idáig vezetett? Az okot nem nehéz megtalálni. Forrása és gyökere ott van az emberi élet minden kategóriájában megvalósított elidegenedésben az Istentől (szekularizáció), meg az ezzel összefüggő félkegyelmű és szükségszerűen nihilizmusba vivő pedagógiai elvekben; a «nekem mindent szabad életfelfogásban»; a minden tekintély nevetségessé tételében; a minden teher és felelősség áthárításában másokra, főleg az államra. Ennek következtében azután az egyes ember jogai az égisz nőnek, kötelességei viszont másokkal szemben lassan már egy gyűszűben is elférnek.

Az ilyen gondolkodás mellett nem csoda, ha elavulnak az erkölcsök, eldurvul az élet és határtalan egoizmusában az ember nem riad vissza a másik életének kioltásától sem. (Ide tartozik többek között az ártatlan emberi magzatok szabad és kötetlen legyilkolásának követelése is.) Valamikor azt tanultuk, hogy a gyilkost egész életén át üldözi, marja, vádolja elkövetett tette. A gyermekgyilkos Siegfried Nothacker már 16 éves korában megölt egy idős asszonyt, hogy elrabolhasson tőle ezer márkát. Amikor a második gyilkossága után a kihallgatásnál ezt is szóba hozták, Nothacker élénken tiltakozni kezdett, mondván, hogy előző tette már el-

intéződött, az már a múlté. — Hol van itt szó lelkiismeretről, a lelkiismeret kinyírójáról!

Gonosztevők és gonosztettek mindig voltak és lesznek. Ellenük nincs tökéletes védelem. Már ezért sem lenne szabad, hogy a mai társadalom maga is támogassa további elterjedésüket azzal, hogy összetéveszti a szabadságot a szabadossággal. A szabadság, — Istentől és erkölcsi elvektől való függőség elismerése nélkül — végzetévé válik a mai embernek. Amikor ugyanis azt hiszi, hogy teljes egészében fel- és megszabadult a Teremtőjével való kapcsolat (vallás) kényszere alól, olyan kapukat tár fel, amely elnyeléssel fenyegeti életét s vele minden lelki és anyagi értékét.

Nagyon szemléletesen magyarázta ezt meg odahaza egy falusi plébános a feleségére panaszkodó és válni akaró hívének. Amikor látta, hogy tulajdonképpen semmi komoly ok sincs a válásra és minden békéltető rábeszélése csődöt mond, letette a földre íróasztaláról a feszületet és ezt mondta a fiatal gazdának:

«Hát nem bánom, édes fiam, — elválasztalak benneteket, ha rátaposol csizmás lábaddal erre a keresztre!»

«Hát másképpen nem megy?» — kérdi meghökkenve emberünk.

«Másképpen nem!»

«Akkor nem válok!»

Ebben a magyar gazdában volt még lelkiismeret és ösztönösen is felismerte a lényegét. Isten törvénye pontosan megszabja az emberi szabadság határait. Nem korlátozza, csak megszabja a határokat. Az egyesek és közösségek boldogsága és boldogulása attól függ, amennyiben elismerik Istent teremtőjüknek és ezzel együtt tőle való függőségüket. Mert, — éppen a napi hírek szörnyűségei láttán válik nyilvánvalóvá, — hogy az Istentől való függőség és az ezzel kapcsolatos felelősségtudat nem az emberi szabadság korlátozása, hanem éppen ellenkezőleg: jóságos és legbiztosabb védelem a bennünk és embertársainkban rejtőző fenevadak elől.

MEGYESI ANDRÁS

PÁRIZS.

A minden esztendőben esedékes egyházközi tanács-választásokon ismét új tanácsot választottak a hívek. A megválasztott tizenkét tag — betűrendi sorban:

Adorianna nővér, Bérczy Tibor operatőr, Dorange André számviteli bírós, Dr. Eszláry Károly nyug. egy. tanár, Fehér László építésmérnök, Guyon Michel banktisztviselő, Horváth Eszter tanítónő, Jankovich István fizikus, Jozefa nővér, ifj. Dr. Léh Tibor ügyvéd, Sásdy János munkás, cserkészparancsnok, Sebestyén Pál nyugdíjas. A tisztesség-választások a következő eredményt hozták: Elnök: Fehér László, alelnök: Dr. Eszláry Károly, Pénztáros: Adorianna nővér, Pénztári ellenőrök: Guyon Michel és Jankovich István.

A PAX ROMANA katolikus egyetemi mozgalom rendezésében június 21-én kitűnő zenei előadást hallhattunk «Népzene-tudomány és a magyar népzene» címmel. Az előadó, Nyéki Mária zene-tanárnő, a párizsi Nemzeti Lemeztár tudományos munkatársa, színesen és érdekesen beszélt a magyar népzene-kutatásról, előadását gazdagon illusztrálva zenei anyaggal. Beszámolt Kodály Zoltánnal készített interjújáról is, mikor a zeneszerző kevéssel halála előtt Párizsban járt.

A Misszió kulturális bizottságának meghívására jún. 28-án *Ewendtné, Petres Judit* író tartott előadó-estet a világon szétszórta élő magyarság kulturális életéről.

Az esten közreműködtek: *Cseh Erzsébet* zongoraművész, *Keszei István* költő, *Bakos Aladár* újságíró.

A Misszió keretén belül működő hétvégi magyar iskola és a cserkészek szép és nagyszabású Anyák-Napja ünnepélylyel zárták a tanévet. Június utolsó vasárnapján a szentmise után bemutatták a Hófehérke és a hét törpe mesejátékot, melynek verses szövegét *Horváth Eszter* tanítónő írta magyar gyermekdalokra. A kitűnő betanítás és rendezés is az ő munkáját dicsérik.

Kedves és régenlátott vendége volt a Misszióknak *Cser-Palkovits István* jezsuita atya, ki a magyar vonatkozású kegyhelyek feltáráására irányuló tudományos munkája során Párizsban is dolgozott tíz napig. Neki köszönhetjük, hogy felfedezte számunkra Rákóczi Ferenc párizskörnyéki emlékművét, ahol a fejedelem szívét őrzik. — Július 6-án Hieró atyával koncelebrációs ünnepi misét mondtak. A szentbeszédben Cser-Palkovits atya *Mindszenty* bíborosról beszélt, akinek egyik legbensőbb munkatársa volt az utolsó percig. Az ő példáján keresztül világította meg számunkra az önkéntes áldozatvállalás fontosságát úgy egyházi, mint nemzeti vonatkozásban.

SZÓKE KLÁRA

HIRDETÉSEK

AZ ÉLETÜNK ELFOGAD

hirdetéseket, azok közlését kérjük a Gazdasági Bizottságon át beküldeni:

8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

A nyomda a Gazdasági Bizottság megkerülésével nem fogad el hirdetést!

KOLTOZKODÉSNÉL VEGYE IGÉNYBE

árban-szolgálatban kedvező cégemet. Költségeit előnyére számolom, csomagoláshoz ládákat kölcsönzök ruhának stb. sőt el is adhatom.

Luft János költözködési cég,
München 40, Hamburgerstr. 42.
Tel. 3511337.

MAGYAR KÖLCSÖNKÖNYVTÁR

Többek kérésére közöljük, hogy a Landesbibliothek keretén belül működő

MAGYAR KÖNYVTÁR

szívesen fogadja minden Svájcban élő magyar-nyelven olvasni szerető jelentkezését. A könyvtár használata díjtalan. A könyvek cseréje posta útján történik.

Jelentkezés magyarul írásban. Cím:

Schweizerische Landesbibliothek
Ungarische Abteilung
Hallwylstr. 15.
3003 Bern

31 ÉVES, 175 cm MAGAS, BARNA, független férfi keres hozzáillő megértő, jókedvű, kissé csinos nőt. Leveleket «Egy megértés» jelígre kér az Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

NÉMETORSZÁGBAN ÉLŐ, 37 ÉVES, 178 cm magas, rk. egyedül álló fiatalember, a legjobb egészségben, keres házasság céljából hozzáillő, őszinte és melegszívű nő ismeretségét. Lehetőleg fényképes leveleket «Ügy várom a jöttöt» jelígre kér az Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

VALLÁSOS, 172 cm MAGAS, 40 ÉVES diplomás magyar nő megismerkedne hozzáillő, egyházilag szabadállapotú férfival. Leveleket «Budapest» jelígre kér az Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

KEDVES, JÓMEGJELENÉSŰ, nemes gondolkozású hölgy korrekt és művelt társat keres. «Középkorú» jelígre kér választ az Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

MAGYAR KÖNYVEK — HANGLEMEZEK

Mindszenty bíboros: Emlékirataim című könyve ismét kapható!

Vászonkötésben, fényezett borítólapal DM 42.—
Szoltsenyicin: Gulag szigetcsoport 32.—
Nagysikerű Claire Kenneth könyvek!
A hermelines hölgy, újdonság 24.—
Éjszaka Kairóban 24.—
Holdfény Hawaiban 24.—
Neonfény a Nilus felett 24.—

Cigánydalok lemeze megjelent!

LPX 10131 30 cm:
«Hej Rigó, Rigó, Hopp te Zsiga stb.» Horváth István énekel 19.50

LPX 10133 30 cm:
«Hej daladé, daladé ... » 19.50
Kovács Apollónia énekel népszerű cigánydalokat!

Kérje díjtalan könyv- és hanglemezkatalógusainkat!

MUSICA HUNGARICA 8 - München 40.
Agnesstr. 45. Tel. 180-911

NÖTLEN AKADÉMIKUS,

jónevű családból, keres közös cégvezetéshez alkalmas, hajadon, vallásos, szorgalmas, zongorázó, attraktív 40/160 urihölgyet feleségnek, — német nyelvtudással. «Miraculum» jelígre kér választ az

Életünk Gazdasági Bizottságához,
8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

ERDÉLYI SZÁRMAZÁSÚ, MUNCHENBEN élő, jómegjelenésű, középkorú özvegyasszony (könyvelőnő) keres házasság céljából rendezett körülmények között élő, művelt, jókedélyű, lehetőleg erdélyi férfi ismeretségét 62 éves korig. Szeretnék sok szeretetet adni és kapni. Leveleket «Őszinteség és becsületesség» jelígre kérek az Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

MAGYAR SZÁRMAZÁSÚ CSALÁD

n e v e l ő n ő t keres, lehetőleg német nyelvtudással, aki hajlandó lenne 2-3 évre Venezuela fővárosában, Caracasban a gyermekek felügyeletét és a magyar nyelvre való oktatását vállalni. Házimunka elvégzésére megfelelő személyzet áll rendelkezésre. — Választ «Venez» jelígre kérünk az Életünk Gazdasági Bizottságához, 8 München 81, Oberföhringerstr. 40.

TOBB ÉVE FOGLALKOZOM FRANCIAORSZÁGBAN

zöldség- és gyümölcs-kereskedéssel. A közös piacú államokon belül szállítanék külföldre is nagykereskedőknek.

Jutalomban részesítem megvalósítás esetén azt a személyt, aki összehozna az érdekelt nagykereskedővel. Válaszokat alábbi címemre kérek:
Rózsa Péter, 7, rue della Rerenderie,
58000 - Nevers (France)

EGJELENT A SZENTÉV ALKALMÁVAL

P. Salamon Z. László OFM Cap:

HOL SZENT PÉTER SÍRBA TÉVE

A könyv alcíme: «Szent Péter római tartózkodása és halála; sírjának és ereklyéinek története az ásatások eredményei alapján.»

100 oldalon mutatja be Szt. Péter és Róma kapcsolatát, a főpapa római tartózkodását, halálának módját, idejét és helyét; majd a Vaticanum nevű területet az ókorban cirkuszaival, az 1939-49 közötti ásatásokat a Szt. Péter bazilika alatt, az apostolfejedelem sírjának és csontjainak feltalálását, a talált feliratok megfejtését, a tudományos vizsgálatokat, stb. A leírást 21 kép teszi még szemléletesebbé.

E témának ma már hatalmas irodalma van, de magyar nyelven még nem jelent meg róla bővebb ismertetés. Vallási, történelmi, régészeti kérdések iránt érdeklődőknek különösen ajánljuk!

Megrendelhető a szerzőnél. Címe:
I-00151 Roma, via del Casaleto 481.
Tel. 06-53 73 319.

A könyv ára: 1 US dollár, vagy ennek megfelelő értékű más valuta.

HONG - KONG.

Kapczár József szaléziánus testvér 1975 július 26-án ünnepelte Hong-Kongban szerzetesi fogadalmának 50. évfordulóját. A szaléziák ottani provinciális J. B. Wan koncelebrációs szentmisére és ünnepi ebédre hívta meg a rend barátait, akik meleg ünnepségben részesítették magyar rendtagjukat aranyjubi-leuma alkalmával.

Cardijn kardinális 50 évvel ezelőtt, 1925-ben alapította a CAJ-t, a keresztény ifjúságmozgalmak szervezetét, amely azóta az egész világon elterjedt. Ma 80 országban számlálnak CAJ-tagokat és a szervezet központja Brüsszelben székel. Németországban több, mint 15 ezer tagot számlálnak.

FELNÖTTEKNEK,
GYERMEKEKNEK

A tíz magyar fajta jellemzése,
123 képpel

Magyar kutyafajták

Megrendelhető: T. Buzády
7547 - Wildbad, P. Liebig Weg 34
Németország

Rövid hírek

Bulgáriába a Szentszék nemrég két püspököt nevezett ki, 5 héttel Zsivkov bolgár párt- és államfő vatikáni látogatása után. Szófiába Dobranov püspököt, aki 60 éves, — Nicopoliba pedig Seirecov püspököt, aki 55 éves és az 1952-ben bebörtönzött és halálra ítélt Bossilkov püspök utóda. A Vatikánban Zsivkov látogatása után hivatalosan is közzölték, hogy Bossilkov püspök a börtönben elhunyt. Bulgária harmadik püspöke a bizánci ritusú szófiai exarcha.

Nagybritanniában egységesen rendezik a lelkészek nyugdíját. Az eddigi állami támogatáson kívül, amely 300 DM-nek felel meg, az egyházi nyugdíjalapból havonta további 324 DM-nyi összeghez jutnak. Az eltérő egyházmegegyei gyakorlat miatt nagy különbségek voltak eddig a nyugdíj járulékoknál. Bár a lelkészek 65 éves korukban nyugdíjba mehetnek, a lelkészhiány miatt 5 ezer lelkészből 342 70 évnél idősebb és még teljes munkában áll.

Augsburgban Holbein üvegfestményt találtak az egyházmegyei könyvtár új-járendezésekor. Az üvegtáblakon Mária a Kisjézussal, Szt. Orsolya és a Háromkirályok láthatók. A ládában őrzött műkincset jelenleg Nürnbergben restaurálják és valószínűleg már az ősz folyamán beépítik az augsburgi dóm ablakaiba.

Posenben a lengyel primás, Wisinszky kardinális nemrég szentelte fel a Pallottinum nevű új katolikus nyomda helyiségeit. Az új nyomdában főleg liturgikus könyvek, vallásos folyóiratok és lapok jelennek meg majd, a pallottinus rend vezetése alatt. Az ünnepélyes átadáson a lengyel katolikus élet számos vezető egyénisége is jelen volt.

Amin ugandai államfő minden megokolás nélkül kiutasított az országból 16 olasz származású misszionáriust. Egy olasz lap értesülése szerint erre azért került sor, mert az államelnök ezentúl inkább a moszlem vallást részesíti előnyben, mint a keresztényt. A moszlemek létszáma Ugandában hatszor anynyi mint a keresztényeké.

A Vatikáni Posta szeptemberben két új bélyegsorozatot hoz forgalomba. Az egyiket a IX. Nemzetközi Keresztény Archeológiai Kongresszus alkalmából, a másikat a Vatikáni Könyvtár alapításának 500-ik évfordulójára. Mindkét sorozat 3-3 bélyegből áll.

Nyugatnémetországi jelentések szerint az egyházból való kilépések száma 1974-ben kis mértékben emelkedett. Az előző évi 0.9 %-hoz képest 0.11 %-ra.

Lausanne-ban (Svájc) ősszel ünneplik a katedrális fennállásának 700 éves jubileumát. A katedrális 1275-ben X. Gergely pápa és Habsburg Rudolf király jelenlétében szentelték fel. A jubileum alkalmából ünnepi kórus- és zenekari előadásokra, valamint az egyházi kincsek kiállítására is sor kerül.

Etiópiában új női rendet alapít bennszülöttek részére két afrikai szerzetesnő. A közösség főleg az etiópiai nők továbbképzésének szenteli életét. Jelenleg az ország kultúrájával ismerkednek, majd összegyűjtik azokat a fiatal erőket, akik külföldi kongregációkba léptek be és az ország északi megyéiben telepednek le.

Franciaországban jelenleg 750 munkáspap dolgozik — jelenti egy katolikus hetilap. 600-an közülük az építő- és acéliparban, vegyiparban és közlekedésben, kb. 150-en pedig a különböző szolgáltató vállalatoknál dolgoznak. Feladatuk, hogy világi foglalkozásuk közben különleges lelkipásztori feladatokat is ellássanak, főleg a munkásság körében.

A nyugatnémetországi Misereor 300 ezer DM-et bocsátott a Dominikai Köztársaság és a Haiti szigetén élő paraszt-ság rendelkezésére, akiknek földjeit természeti csapások sújtották és pusztították el a vetést. Az összeget főleg vetőmag vásárlásra fordítják, hogy biztonságos e területeken a lakosság jövő évi kenyereit.

Philadelphia érseke, Krol kardinális római zarándoklata alkalmával átnyújtotta VI. Pál pápának az amerikai püspöki konferencia meghívó levelét. A jövő év augusztusában a fenti városban tartják az Eucharisztikus Világkongresszust, a püspöki kar erre az eseményre szeretné vendégül látni a Szentatyát.

A Vatikáni Rádió 40 éves történetében először sugározza műsorát finn nyelven is, így a Skandináv országok minden nyelvén hallgathatják a hívők az adásokat.

Svédországban 237 katolikus szerzetesnő él, számuk az utóbbi években 14 százalékkal emelkedett. Ugyanakkor ebben az időszakban a szerzetesnők száma világszerte 20 %-kal csökkent.

Portugáliában további két püspökséget alapított a Vatikán. Az egyiket Setubalban, a másikat Santaremben és egyúttal kinevezték a kormányzó egyháziókat is.

Hogyan lehet előfizetni az Életünkre ?

Az Életünk terjesztői
a helyi magyar lelkészek;
ők küldik meg kívánatra
a lapot a területükön élő
híveknek.

*Az előfizetési díjat, mely
1975 január 1-től
14.— svájci frank,*

vagy annak megfelelő más
valuta, az illetékes magyar
lelkészeknek fizessük be.

Csak onnan forduljunk
közvetlenül a kiadóhivatalhoz,
ahol a lelkész hiányzik,
vagy valami oknál fogva
nem terjesztője a lapnak.

Európán kívüli rendeléseket
a központi hivatal intéz;

Címe:

Életünk (Unser Leben)
Frongartenstr. 15.
9000 St.Gallen (Schweiz)

*Az előfizetés tengerentúlra is
14.— svájci frank, ha azonban
légipostával kéri valaki a lapot,
25.— svájci frank, vagy annak
megfelelő más valuta.*

Életünk

Az európai magyar katolikusok lapja
Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Vecsey József

Szerkesztőség és nyomda:
Ungarische Buchdruckerei,
9000 St.Gallen, Frongartenstr. 15.
(Schweiz)

Telefon: (071) 22 55 28

Előfizetés egy évre: 14.— svájci frank
más országban ennek megfelelő valuta
Egyes szám ára 1.20 svájci frank.

É l e t ü n k — Unser Leben
Monatschrift für die ungarischen
Katholiken in Europa

Redakteur und Herausgeber:

Dr. Josef Vecsey

Redaktion und Druck: Ungarische
Buchdruckerei, 9000 St.Gallen,
Frongartenstr. 15. (Schweiz)

Telefon: (071) 22 55 28

Kto. Krt. 603 Ungarische Buchdruckerei
Sparkassa der Administration

St. Gallen.

Bezugspreis jährlich: 14.— Sfr.

*Lapzárta a hónap 15-én, hirdetéseket
pedig csak a hónap 12-ig fogadunk ell*